

MESTNA KNJIŽNICA LJUBLJANA

Elizabeta Purger

**KOMPETENCE SVETOVALCEV ZA BRANJE: ZAZNAVANJE
POTREB PO IZOBRAŽEVANJU IN ODZIV MESTNE KNJIŽNICE
LJUBLJANA**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Ljubljana, 2023

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Elizabeta PURGER

Naslov pisne naloge: Kompetence svetovalcev za branje: zaznavanje potreb po izobraževanju in odziv Mestne knjižnice Ljubljana

Kraj: Ljubljana

Leto: 2023

Št. strani: 51

Št. slik: 0

Št. preglednic: 0

Št. prilog: 0

Št. strani prilog: 0

Št. referenc: 61

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v: Mestni knjižnici Ljubljana

Mentorja v času strokovnega usposabljanja: Barbara Cesar in mag. Marijan Špoljar

UDK: 025.5-051:028.8

005.963.1:027(497.4Ljubljana)

Ključne besede: referalna dejavnost, branje, svetovanje, bibliotekarji, kompetence, poklicno usposabljanje, splošne knjižnice, Mestna knjižnica Ljubljana

Izvleček:

Namen naloge je bil prepoznati kompetence, potrebne za svetovanje za branje, in raziskati, kako Mestna knjižnica Ljubljana ugotavlja, za katere od teh kompetenc informatorji potrebujejo dodatno izobraževanje. Preverjali smo tudi, kako uspešno je na te potrebe Mestna knjižnica Ljubljana odgovorila z izobraževanji Učnega centra. Raziskavo smo opravili v obliki študije primera z analizo vsebine temeljnih in strateških dokumentov za identifikacijo kompetenc. Analizirali smo dveh anketi, s katerima je Mestna knjižnica Ljubljana ugotavljala potrebo po izobraževanju zaposlenih v letih 2011 in 2018. Za ugotavljanje uspešnosti Učnega centra pri odgovarjanju na izobraževalne potrebe smo pregledali kataloge izobraževanj in vsebine bienalnih posvetovanj od leta 2012 do leta 2023. Najbolj so bile izražene potrebe po izobraževanju na področjih, ki jih svetovalci za branje najboljše poznamo: na področju razumevanja postopka svetovanja za branje in na področju posrednega svetovanja za branje. Učni center je na izražene potrebe po dodatnem izobraževanju skoraj v celoti odgovoril, na področju razumevanja leposlovja in razumevanja bralca je presegel izraženo potrebo, v katalog izobraževanj pa še ni uvrstil kontinuiranega izobraževanja na področju komunikacije. Naloga je korak k postavitvi ustreznega strokovnega temelja dejavnosti svetovanja za branje ter k uveljavljanju te dejavnosti v praksi.

KAZALO

1 UVOD	1
2 SVETOVANJE ZA BRANJE.....	3
2.1 UMESTITEV SVETOVANJA ZA BRANJE V KNJIŽNIČNO DEJAVNOST.....	3
2.2 DEJAVNOSTI, S KATERIMI KNJIŽNICA SVETUJE ZA BRANJE.....	5
3 KOMPETENCE.....	13
3.1 KOMPETENCE NA SPLOŠNO.....	13
3.2 KOMPETENCE V BIBLIOTEKARSTVU	16
3.3 KOMPETENCE ZA SVETOVANJE ZA BRANJE.....	17
4 VSEŽIVLJENJSKO IZOBRAŽEVANJE IN STROKOVNO IZPOPOLNJEVANJE.....	19
4.1 IZOBRAŽEVANJE IN IZPOPOLNJEVANJE V POKLICU BIBLIOTEKARJA.....	19
4.2 MODEL UČNEGA CENTRA MESTNE KNJIŽNICE LJUBLJANA.....	20
5 RAZISKAVA.....	21
5.1 METODOLOGIJA ZA IDENTIFIKACIJO KOMPETENC ZA SVETOVANJE ZA BRANJE.....	21
5.2 METODOLOGIJA ZA UGOTAVLJANJE POTREBE PO IZOBRAŽEVANJU	22
5.2 METODOLOGIJA ZA UGOTAVLJANJE ZADOVOLJEVANJA POTREB PO IZOBRAŽEVANJU	23
6 REZULTATI	23
6.1 KOMPETENCE ZA RAZUMEVANJE BRALCA	24
6.2 KOMPETENCE ZA RAZUMEVANJE PRIVLAČNIH ELEMENTOV KNJIGE	26
6.3 KOMPETENCE ZA RAZUMEVANJE LEPOSLOVJA.....	28
6.4 KOMPETENCE ZA RAZUMEVANJE POSTOPKA SVETOVANJA ZA BRANJE	30
6.5 KOMPETENCE ZA POSREDNO SVETOVANJE ZA BRANJE	34
7 RAZPRAVA.....	39
8 ZAKLJUČEK.....	43
9 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA.....	46

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem mentorju mag. Marijanu Špoljarju za navdih za izbrano temo, za vse prekratke dolge pogovore, za modre nasvete, odzivnost in srčnost.

Iskreno se zahvaljujem mentorici Barbari Cesar za priložnost in izkazano zaupanje ter ustvarjanje delovnega okolja, ki omogoča in spodbuja strokovno izobraževanje.

Hvala tudi sodelavki Veroniki Vurnik Škrabec za predano dragoceno znanje, za vsakodnevno spodbudo, oporo in zgled.

Zahvaljujem se tudi dr. Simoni Šinko in Mateji Lesar iz Učnega centra, ki sta mi bili pripravljeni priskočiti na pomoč ob različnih izzivih.

In za konec hvala vsem sodelavcem v Mestni knjižnici Ljubljana, Knjižnici Otona Župančiča, s katerimi dan za dnem pišemo zanimive, zabavne, navdihujoče zgodbe knjižničarskega poklica.

1 UVOD

Svetovanje za branje pri knjižničarjih nemalokrat povzroča zadrego, ugotavljajo raziskave, ki so jih po metodi 'skrivnega uporabnika' izvedli študenti bibliotekarskih smeri na različnih univerzah v ZDA med letoma 1992 in 2014. Izkazalo se je, da (le) dobrih 50 % knjižničarjev ocenjuje, da delo svetovanja za branje opravljajo učinkovito (Smith, 2015). Nekateri avtorji navajajo, da formalni študij bibliotekarstva tem z obravnavanega področja ne zajema neposredno (Saricks, 2005; Smith, 2015), čeprav nekateri predmeti obravnavajo teme, ki bibliotekarjem pomagajo pri svetovanju za branje. Ob pregledu predmetnika smeri Bibliotekarstvo in informacijska znanost za 1. in 2. stopnjo študija lahko ugotovimo, da podobno velja tudi pri nas (Prvostopenjski študijski program bibliotekarstvo in informatika ..., b. d.). Na to opozarja Vilar (2017), ki meni, da je premalo možnosti za izobraževanje in usposabljanje na področjih svetovalnega dela in poznavanja literature.

Predmet raziskovanja pisne naloge so kompetence svetovalcev za branje: identifikacija teh kompetenc ter odziv Mestne knjižnice Ljubljana (MKL), ki je z ustanovitvijo Učnega centra (UC) skušala odgovoriti na zaznane potrebe zaposlenih po novem znanju. Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (2019) namreč pozivajo k določanju kompetenc knjižničnega osebja, vzpostavitvi sistema za spremljanje izobraževalnih potreb ter zagotavljanju internega izobraževanja knjižničnega osebja. To je potrebno za uresničevanje vloge knjižnic pri spodbujanju bralne kulture in bralne pismenosti, ki vključuje tudi svetovanje za branje.

Namen pisne naloge je tudi predstaviti, kako MKL ugotavlja, za katere od kompetenc informatorji potrebujejo dodatno izobraževanje, ter kako in kako uspešno je na te potrebe odgovorila. V nalogi bomo poskusili odgovoriti na naslednja raziskovalna vprašanja:

- katere kompetence so potrebne za svetovanje za branje;
- ali MKL ob ugotavljanju potreb po izobraževanju med svojimi zaposlenimi zaznava potrebe po izobraževanju za kompetence na področju svetovanja za branje;
- kako uspešno je program izobraževanja UC MKL odgovoril na potrebe po dodatnem izobraževanju na področju svetovanja za branje.

V drugem poglavju naloge bomo predstavili temeljne in strateške dokumente, ki umeščajo svetovanje za branje med dejavnosti, s katerimi knjižnica uresničuje svojo vlogo spodbujanja bralne kulture in bralne pismenosti. S pomočjo strokovne literature bomo umestili svetovanje za branje v knjižnično dejavnost ter ugotovili njegov pomen. Predstavili bomo dejavnosti knjižnice, ki vključujejo svetovanje za branje. Pregled teh dejavnosti nam bo služil kot izhodišče za ugotavljanje kompetenc, ki jih potrebujemo za izvajanje te storitve.

V tretjem poglavju bomo spregovorili o pojmu kompetenc, o kompetencah v bibliotekarski stroki ter o kompetencah, ki so zaznane v literaturi na področju svetovanja za branje. Četrto poglavje bo namenjeno konceptu vzpostavljanja sistematičnega izobraževanja odraslih ter predstavitvi modela UC MKL), ki je del MKL. Knjižnično mrežo sestavlja 20 knjižnic v Mestni občini Ljubljana (pet knjižnic mestnih območij in 15 krajevnih knjižnic) in 14 krajevnih knjižnic v osmih občinah (status pogodbenih partneric), Potujoča knjižnica (47 postajališč), specialna knjižnica in hiša literature. Poleg UC ima status kompetenčnega centra tudi Pionirska knjižnica (Mestna knjižnica Ljubljana, 2023).

V praktičnem delu naloge bomo opravili raziskavo v obliki študije primera z analizo dokumentacije, pri kateri bomo upoštevali primarne in sekundarne vire. Najprej se bomo posvetili ugotavljanju kompetenc, ki so potrebne za svetovanje za branje. To bomo naredili s pomočjo strokovne literature ter s pregledom dejavnosti. V nadaljevanju bomo z analizo ankete Ugotavljanje potreb po izobraževanju zaposlenih v MKL iz leta 2011 (Šinko, 2012) in 2018 (Šinko, 2019) preverili, katere kompetence želijo pridobiti knjižničarji in katere so povezane s svetovanjem za branje.

V zadnjem delu bomo kvalitativno analizirali kataloge izobraževanj UC MKL in preverili, v kolikšnem obsegu so bile zadovoljene izražene potrebe po novem znanju na področju svetovanja za branje. Z raziskavo bomo tako ugotovili tudi tiste kompetence, ki so potrebne za svetovanje za branje, a jih UC do zdaj še ni uvrstil na seznam izobraževanj.

2 SVETOVANJE ZA BRANJE

2.1 UMEŠTITEV SVETOVANJA ZA BRANJE V KNJIŽNIČNO DEJAVNOST

Osnovne storitve knjižnic vključujejo posredovanje informacij o gradivu in iz gradiva, pomoč in svetovanje pri iskanju gradiv in informacij ter seznanjanje z novostmi v knjižnici (Uredba o osnovnih storitvah knjižnic, 2003). Splošne knjižnice v opisu delovnega področja javnega zavoda med drugim navajajo organizacijo posebnih oblik dejavnosti, ki spodbujajo bralno kulturo in pismenost ter razvoj bralne kulture in pismenosti pri različnih skupinah prebivalcev (Mestna knjižnica Ljubljana, b. d.).

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (2019) opredeljujejo vlogo knjižnic pri razvijanju bralne kulture in bralne pismenosti odraslih. Namen knjižnic je spodbujati branje kot estetsko, etično, spoznavno, terapevtsko in sprostitevno izkušnjo, ki omogoča ustvarjalni razvoj in kakovostno preživljanje prostega časa posameznika. Svetovanje za branje je pomembno za izpolnjevanje knjižnične vloge. Pomoč pri iskanju gradiva ter svetovanje pri izbiri in uporabi gradiva za branje posamezniku pomaga pridobiti kakovostnejšo bralno izkušnjo, poleg tega svetovanje spodbuja razvoj bralnih interesov in kritičnega mišljenja ter bralcem pomaga pri razumevanju kulturnih tokov.

Knjižnica s svetovanjem za branje izpolnjuje tudi drugo vlogo: spodbujanje pozitivnega odnosa do branja in promoviranje pomena branja za osebni in družbeni razvoj (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2019). To lahko vodi do boljšega obvladovanja zahtev vsakdanjega življenja ter izboljšanja bralne pismenosti posameznika. Prav tako lahko izboljša medkulturno razumevanje in poveča vključenost prebivalcev v lokalno skupnost.

Svetovanje za branje uporabnikom pomaga pri izbiri bralnih virov v skladu z njihovimi bralnimi sposobnostmi in interesi, prav tako knjižnica sodeluje pri izvajanju biblioterapije (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2019).

Po mnenju nekaterih avtorjev je pristočno branje ena izmed ključnih dejavnosti, ki vplivajo na razvoj osebnosti in intelektualnega potenciala posameznika. Krepi empatijo, spodbuja domišljijo

in kreativnost, hkrati pa tudi izboljšuje jezikovne sposobnosti in spomin. Branje je tudi dobra metoda za sprostitev in zmanjšanje stresa, krepi samopodobo, zagotavlja povezavo z drugimi in poudarja zavedanje, da nismo sami, ter daje pogum za spremembo (Crowley, 2014; Shearer in Burgin, 2001; Smith, 2015).

Pa vendar se bibliotekarji pri opisu svojih nalog, del in poslanstva raje izogibajo besedam, kot so *prosti čas* in *rekreacija*, in pogosteje uporabljajo besede, kot so *učenje*, *izobraževanje* in *informacije* (Crowley, 2014). Tudi v širši družbi, kjer je branje razumljeno kot prostočasna dejavnost, je to manj ovrednoteno kot formalno šolanje in učenje. Kljub vsem dokazom o tem, da ima svetovanje za branje pomemben vpliv na razvoj bralne pismenosti, kulturno in osebno rast, se lahko neupravičeno zdi manj pomembno za delo bibliotekarjev. Chelton (2011), ki opaža anomalije pri obravnavi te temeljne storitve knjižnice, opozarja, da se je treba za vsako ceno izogniti razvrednotenju kakršne koli oblike sodelovanja z uporabniki, bralci. Saricks (2005) izpostavlja razliko med iskanjem gradiva na strokovnem oddelku in na oddelku za leposlovje. Za zbirko na strokovnem oddelku obstajajo močni in učinkoviti referenčni viri, medtem ko v referenčnih virih za leposlovje težko najdemo odgovor na zahtevo: 'eno podobno knjigo kot ...'. Portal Dobreknjige.si na to delno odgovarja z namigom 'Ljudje, ki so prebrali to knjigo, so prebrali še ...'. Za učinkovito zadovoljevanje bralčevih potreb potrebujemo čas in izkušnje, saj nas nobeno šolanje ne nauči svetovanja za branje in noben referenčni vir (slovenski ali tuji) ne ponuja dovolj hitrega in natančnega odgovora.

Podobno kažejo tudi rezultati raziskave o potrebnih kompetencah bibliotekarjev v prihodnosti (Vilar in Merčun Kariž, 2021). Bibliotekarji v splošnih knjižnicah so ocenili kompetenco za svetovanje in motiviranje za prostočasno branje kot manj pomembno; med 14 kompetencami za delo z uporabniki se je uvrstila na 10 mesto. Bolje so se uvrstile kompetence, kot so usposobljenost za informacijsko opismenjevanje uporabnikov, za načrtovanje in izvedbo storitev na kulturnem, izobraževalnem in razvedrilnem področju, usposobljenost za reševanje konfliktov in druge. Zato bi bilo smiselno raziskati, kakšni so vzroki za tako nizko oceno pomembnosti te kompetence med bibliotekarji.

Nekateri avtorji opozarjajo, da tudi sami knjižničarji uporabnike knjižnice z našo (morda nezavedno) reakcijo, ki jo dojamejo kot zadrego, kdaj odvrnemo od tega, da bi se še naprej obračali na nas za bralni nasvet, in oddelek za leposlovje ostaja predvsem samopostrežba (Saricks, 2005; Smith, 2015).

Raziskava o kakovosti informacij in pomoči v MKL med uporabniki storitev pomoč/svetovanje pri izbiri gradiva na področju leposlovja/svetovanja za branje ocenjuje kot najpomembnejšo, takoj za storitvijo pomoč/svetovanje pri izbiri gradiva na področju strokovne literature (Špoljar, 2018). Pri tem je zanimivo, da se v povprečju ocena pomembnosti veča s frekvenco obiska. Kako pomembna je dejavnost svetovanja za branje v splošnih knjižnicah, kaže tudi rezultat, da se uporabniki večkrat obračajo na nas po nasvet pri izbiri leposlovja kot pri izbiri strokovnega gradiva (Špoljar, 2018). Ne samo to, po statističnih podatkih, ki jih zbira NUK po enotnih kriterijih za knjižnice, pomeni leposlovje v slovenskih splošnih knjižnicah kar dve tretjini vse izposoje (BibSiSt, b. d.). V primerjavi s tem je zanimivo, da interni podatki za leto 2022, pridobljeni z izpisom iz kataloga MKL, kažejo, da je v zbirki gradiva delež naslovov z UDK 82 38 %, delež inventarnih enot gradiva z UDK 82 pa 48,6 %; čeprav leposlovje predstavlja le slabo polovico knjižnične zbirke, se ga torej izposoja bistveno več.

2.2 DEJAVNOSTI, S KATERIMI KNJIŽNICA SVETUJE ZA BRANJE

Svetovanje za branje bi na splošno lahko razdelili na dve obliki: *neposredno*, ko svetujemo eni osebi in upoštevamo njene specifično določene potrebe in želje, ter *posredno* svetovanje, ki je namenjeno širšemu krogu ljudi. V nalogi bomo obravnavali obe obliki svetovanja za branje.

Osredinili se bomo na svetovanje za branje in ne na promocijo branja, čeprav je vsako svetovanje za branje lahko tudi promocija branja. Za oris razlike: pri projektu MKL *Naberi minute*, pri katerem uporabniki knjižnice poročajo o številu minut, namenjenih branju, gre za promocijo branja, medtem ko projekt *Mesto bere* svetuje za branje, saj vsako leto objavi bralni seznam, ki vsebuje več kot 60 naslovov knjig določenega žanra, ta pa se vsako leto spreminja. Prav tako se ne bomo ukvarjali s pomočjo pri iskanju gradiva, ko uporabnik sicer ve, katero knjigo si želi, vendar si ni zapomnil ne avtorja ne naslova. Predmet našega preučevanja bo zgolj svetovanje za branje, ko bralec potrebuje konkretne predloge za branje, ki bi zadovoljili njegove želje in potrebe.

Neposredno svetovanje za branje vključuje več dejavnosti.

1. Referenčni pogovor za svetovanje za branje

“Subtilni trenutek, ki povezuje strokovni in človeški potencial informatorja s strokovno ali bralno potrebo uporabnika/bralca,” pri čemer je vloga svetovalca za branje pomoč pri iskanju prave knjige za pravo osebo ob pravem času, glede na potrebe, interese, želje in bralno raven posameznika (Špoljar, 2022).

Dejavnost, ki povzroča največ zadrege pri knjižničarjih in ki je najverjetneje eno izmed najbolj zahtevnih opravil knjižničarja, bi si zaslužila več pozornosti v bibliotekarski stroki, saj za zahtevo ‘eno dobro knjigo, prosim’ ni ne šolanja, ne kataloga ne referenčnih navodil. V literaturi naletimo na pozive k bolj sistematični analizi dobre prakse pri svetovanju za branje, na podlagi katere bi izdelali celovitejše programe usposabljanja v sklopu formalnega študija bibliotekarstva in/ali izobraževanja na delovnem mestu (Smith, 2000; Van Fleet, 2008). Saricks (2005) v svojem delu Readers' Advisory Service in the Public Library navaja, da je pri referenčnem pogovoru najpomembnejše, da svetovalec vzpostavi dober odnos z uporabnikom. To pomeni, da mora svetovalec poslušati bralca, ga razumeti in mu pomagati najti primerno gradivo za branje. Najpomembnejše lastnosti dobrega referenčnega pogovora so:

- empatija: svetovalec naj bo empatičen in naj si prizadeva razumeti bralčeve potrebe, želje in interese,
- poznavanje gradiva: svetovalec naj dobro pozna gradivo, ki ga ponuja knjižnica, da lahko bralcu svetuje najbolj primerno gradivo za branje,
- poslušanje: svetovalec naj bo pozoren na bralca in naj ga posluša, da bo lažje razumel njegove potrebe in želje,
- komunikacija: svetovalec naj jasno komunicira z bralcem in mu predlaga primerno gradivo za branje,
- spoštovanje: svetovalec naj spoštuje bralčeve preference in interese, tudi če se morda ne strinja z njimi,

→ znanje: svetovalec naj bo dobro podkovan o knjižničnem gradivu in naj se nenehno izobražuje o novih knjigah in avtorjih.

Z navedenimi lastnostmi sledimo ciljem referenčnega pogovora, ki so: sproščenost (1), nepristranskost (2), kar pomeni, da bralec nikdar ne sme dobiti občutka, da se mora opravičevati za svoj bralni okus, pomoč pri izbiri (3), ki naj gre od bralca h knjigi in ne obratno, ter promocija branja (4).

Ena izmed pomembnejših vsebin, ki jih poudarja Saricks (2005), je način, kako naj z bralci govorimo o knjigah. Pri tem uporablja besedo 'appeal' za opisovanje lastnosti knjige, ki pritegnejo bralca ali mu pokažejo, zakaj bi mu bila knjiga všeč. Glede na kontekst bi bil lahko ustrezen slovenski prevod 'elementi privlačnosti', ki zajema naslednje komponente: tempo (hitrost, s katero se zgodba razvija in napreduje, gre za tempo pripovedi, ki lahko vpliva na napetost), opis likov (način, kako so liki razviti in predstavljeni v knjigi, vključuje njihove lastnosti, osebne značilnosti, odnose z drugimi liki in njihovo spreminjanje skozi zgodbo), zaplet (osnovna zgodba, ki se razvija skozi knjigo, vključuje dogodke in povezave med njimi), okvir in ton (način, kako je zgodba predstavljena bralcem, v kakšen kraj, čas, okolje je postavljena; ton se nanaša na vzdušje in razpoloženje, ki ga ustvarja knjiga), slog (način, kako je zgodba napisana, vključuje izbiro besed, strukturo stavkov in dialogov, pripovedni slog in druge elemente, ki vplivajo na bralno izkušnjo).

Dali (2014) predlaga posodobitev tega modela, ki v ospredje postavlja elemente privlačnosti knjige, z modelom, ki ob bok knjigi postavlja elemente, povezane z bralci (radovednost, osebne situacije, potrebe in razpoloženje bralcev, nasveti družine in prijateljev itd.). V praksi se namreč pokaže, da elementi privlačnosti naletijo na različen odziv in bi bilo zato smiselno poznati osnove psihologije bralcev ter različne vrste bralcev. Prepoznati je treba, kateri so tisti dejavniki, ki vplivajo na različen odziv bralcev na knjigo.

Sheldrick Ross in Chelton (2001) sta se že dotaknili tega področja z raziskavo, izvedeno med izkušenimi bralci, ki so razvili lastno strategijo iskanja ustreznih knjig. Njuna glavna ugotovitev je, da se bralci sprašujejo, kakšno razpoloženje si želijo oz. za kakšno knjigo so razpoloženi zdaj in za kakšno bodo najverjetneje razpoloženi, ko bodo imeli čas brati. Pri tem sta ugotovili, da bralci

v stresnem obdobju raje posegajo po lahkem branju, starejših priljubljenih delih in preverjenih avtorjih, saj hrepenijo po varnosti in gotovosti, medtem ko v času večje umirjenosti izberejo zahtevnejše, neobičajno in nepredvidljivo gradivo. Strategija izbire knjige sledi elementom: avtor, žanr, ogled platnic, naslov, odlomek ter založnik. Bralci najdejo namige za branje med razstavljenimi in vrnjenimi knjigami v knjižnici, pri znancih, družini, prijateljih ter v medijih. Namigi o knjigah jih prepričajo bodisi za izbiro ali proti izbiri knjige – izkušeni bralci namreč zelo dobro vedo, česa nočejo. Pri raziskavi sta prišli tudi do zanimive ugotovitve, da bralci uporabljajo izraz *slabo napisana knjiga* za knjige, ki so lahko odlično napisane, vendar učinkujejo na način, ki je za bralca odbijajoč.

Čeprav v zadnjih letih strokovnjaki (Dali, 2014; Smith, 2015) na področju svetovanja za branje znova pozivajo k podrobnejšim raziskavam različnih skupin bralcev, da bi ugotovili njihove značilnosti, kar bi pripomoglo k oblikovanju modela svetovanja za branje, pa na take raziskave tako v Sloveniji kakor tudi v mednarodnem strokovnem okolju še čakamo. Čakamo jih vsaj že od leta 1940, ko je Avgust Pirjevec zapisal: “Tipologija čitateljstva je šele v začetnem razvoju” (Pirjevec, 1940, str. 65). Sam je zaznal 10 vrst bralcev: nedostopni čitatelj, plahi in boječi bralec, neizkušeni bralec, samostojni čitatelj, senzacijski bralec, naivni čitatelj, romantični bralec, zavedni bralec, iskalec in izobraženi bralec. Nato je bralce opredelil glede na odnos do spolnega vprašanja, sociološko razčlenbo, biološko skupino, poklicno in izobrazbeno skupino, svetovnonazorsko skupino, mestno in kmečko prebivalstvo, socialno skupino ter časovne plasti (Pirjevec, 1940).

K boljšemu razumevanju bralca in njegovega razvoja prispeva tudi knjiga *Becoming a reader* (Appleyard, 1994), v kateri so predstavljene faze bralnega razvoja: igrivi bralec ali bralec, ki se igra (zgodnje otroštvo), junaški bralec ali bralec kot junak (pozno otroštvo), razmišljujoči bralec ali bralec kot mislec (mladostnik), bralec interpret (študent) ter pragmatični bralec (odrasli). Odrasli je lahko bralec, ki dojema branje kot umik, bralec, ki v branju išče resnico, ali bralec, ki odkriva podobe z njemu lastnim posebnim pomenom. Vsak bralec ne preraste začetnih faz, v odraslosti pa je mogoče prehajanje med fazami.

2. Personalizirani priporočilni seznam

Tak seznam temelji na podatkih o bralnih navadah in interesih posameznih bralcev ter se osredinja na knjige, ki bi najbolj ustrezale njihovemu individualnemu okusu. Za izdelavo personaliziranih seznamov je priporočljivo uporabiti podatke iz Cobissa, ki beleži, katere knjige si je določen bralec že izposodil ali jih rezerviral. Knjižničar nato pridobi podatke o interesih, željah in potrebah bralca s pomočjo temu namenjenega obrazca, s pogovorom z bralcem ali z drugimi metodami, na podlagi katerih izdela končni seznam oziroma bibliografijo.

Nekatere knjižnice imajo na svojih spletnih straneh obrazce, ki so namenjeni oblikovanju personaliziranega priporočilnega seznama, s točno določenimi premišljenimi vprašanji, ki naj bi zagotovila, da bo končni seznam prilagojen posameznemu bralcu v skladu z njegovimi željami in potrebami (Dobrič, 2017).

3. Uporaba umetne inteligence (AI) za priporočanje gradiva za branje

Nekatere splošne knjižnice so začele uporabljati umetno inteligenco kot orodje za svetovanje uporabnikom za branje. Med njimi je v Evropi knjižnica Oodi v Helsinkih, ki je razvila aplikacijo Obboti. Aplikacija uporablja algoritme strojnega učenja in naravnega jezika, da bi lahko na podlagi bralnih navad in interesov posameznim uporabnikom priporočila knjige, ki bi jih morda zanimale. Deluje tako, da uporabnik vnese podatke o svojem okusu in interesih, nato pa Obotti te podatke uporabi za iskanje primerne gradiva. Aplikacija upošteva tudi druge dejavnike, kot so popularnost knjig, recenzije, statistika izposoje in drugo, da bi lahko predlagala posameznemu uporabniku najustreznejše naslove knjig (Oodi's artificial intelligence app ..., 2021).

Druge dejavnosti so tiste, s katerimi knjižnica prav tako svetuje za branje, le da posredno in s tem dosega širši krog ljudi.

- 1. Priporočilni sezname** (Knjižničar pripravi seznime knjig glede na določene kriterije, npr. po avtorjih, žanru, temi, obdobjih, po načelu 'knjižničar Miha svetuje' itd., ki jih bralcem priporoča za branje.)

Seznami so lahko objavljeni na spletni strani knjižnice ali so v fizični obliki na vidnem mestu v knjižnici. Seznaje je treba menjati v ustreznih časovnih intervalih in nanje ustrezno opozarjati. Če gre za seznam priporočil knjižničarja, je treba tega ustrezno predstaviti in dodati njegovo fotografijo, saj gre za zaposlene, ki jih bralci v knjižnici srečujejo. Tako lahko zaradi ustrezne 'bibliokemije' bralci dobijo namig, na koga se lahko obrnejo z večjo gotovostjo.

2. Razstavljanje knjig na izpostavljenih mestih

Po načelu marketinga na prodajnih policah knjižnice skrbijo za to, da so na vidnih mestih razstavljene knjige, ki jih knjižničarji želijo izpostaviti pri določenem žanru. Poleg tega so v knjižnicah razstavni prostori, kjer se razstavi knjige po določenih kriterijih. Npr. v marcu so bile v MKL Knjižnici Otona Župančiča razstavljene knjige, ki obravnavajo tematiko žensk, v februarju smo predstavljali knjige na temo snega, pred tem knjige, napisane z gledišča mladostnikov, itd. Vsako razstavo spremlja krajše predstavitevno besedilo.

3. Tematske razstave knjig (Tematske razstave knjig in drugih gradiv, ki bralcem predstavijo zanimive in aktualne teme.)

Tematska razstava knjig je vrsta knjižne razstave, ki ponuja vpogled v določeno temo ali področje z izbranimi knjigami, povezanimi s skupno temo ali zgodovinskim obdobjem. Knjige so navadno predstavljene skupaj z drugim gradivom, kot so slikovni material, artefakti, avdiovizualni material in podobno, ki pomagajo pri razumevanju teme. Namen takih razstav je usmeriti bralce k raziskovanju določene teme, poudariti pomembne vidike zgodovine, umetnosti, znanosti ali drugega področja ter bralce spodbuditi, da si izberejo kakovostne knjige, ki bi jih lahko zanimale.

4. Knjižni namig, knjižni šepetalec (Shelf talker)

V slovenskem prostoru nimamo uveljavljenega prevoda za izraz *shelf talker*, ki ga v tujini uporabljajo za oznako na policah, ki privabi pozornost in bralce spodbudi k branju določene knjige. Morda bi lahko uporabili izraz knjižni namig ali knjižni šepetalec. V knjigo se zatakne list, na katerem je napisanih največ 30 besed o knjigi, npr. 'moja najljubša v otroštvu' ali kakšna zanimiva

podrobnost o knjigi, s čimer bralca nagovorimo k branju nečesa novega in drugačnega ali ga usmerimo k želenemu gradivu (Ontario Public Library Association, 2018a).

5. Predstavitev knjig (Predstavitev novosti, literarni večeri.)

Predstavitve knjig v knjižnici so dogodki, na katerih bralcem predstavimo nove knjige, najnovejše literarne dosežke ter aktualna in zanimiva literarna dela. Tako bralci spoznajo nova literarna dela, avtorje in literarne zvrsti. Bralcem knjige na zanimiv in privlačen način pogosto predstavljajo avtorji sami in povedo tudi kaj o ustvarjalnem procesu, kar pomaga pri razumevanju in interpretaciji knjig pa tudi pri izbiri knjig za branje.

6. Promocija gradiva na družabnih omrežjih

Knjižnice lahko svoje gradivo promovirajo tudi na družabnih omrežjih. Tako dosežejo širšo javnost in svetujejo za branje tudi tistim, ki redkeje obiskujejo knjižnice ali jih še ne obiskujejo. Zanimive vsebine s privlačno predstavitvijo knjig so lahko objavljene na Facebooku, Twitterju, Instagramu ali TikToku.

7. Bralne akcije (Mesto bere)

Bralne akcije so zanimiv način posrednega svetovanja za branje. Ena izmed takih je *Mesto bere*, ki jo organizira MKL. Vsako leto izbere kriterij (žanr, država, celina ...), na podlagi katerega sestavi priporočilni seznam knjig in tako spodbuja ljudi k branju knjig, ki jih morda sicer ne bi izbrali. Udeležba je nagrajena, saj bralci, ki preberejo najmanj 5 knjig s seznama in o njih izpolnijo kratek obrazec, pridobijo brezplačno letno članarino. Obrazec vsebuje osnovne podatke o avtorju in knjigi ter komentar bralca. Najzanimivejše komentarje knjižnica objavi na svoji spletni strani kot referenco za druge bralce.

8. Literarni portali

Literarni portali so spletna mesta, ki ponujajo različne vsebine o knjigah, avtorjih, branju in drugih literarnih temah. Najbolj znan slovenski literarni portal, ki je namenjen svetovanju za branje in ki so ga zasnoval slovenske splošne knjižnice, je portal Dobreknjige.si. Portal omogoča iskanje knjig po različnih kriterijih, kot so avtor, naslov, žanr, predmetne oznake, karakteristike knjige itd. Ker je povezan s kooperativnim online bibliografskim sistemom Cobiss, lahko uporabniki preverijo razpoložljivost knjig v različnih knjižnicah in si jih izposodijo. Povezava pa gre tudi v smeri »k bralcem«, saj lahko katalogizatorji pri vsebinski obdelavi gradiva vnesejo anotacijo s portala Dobreknjige.si; za vnose anotacij skrbijo knjižničarji slovenskih splošnih knjižnic.

Portal ponuja tudi informacije o novih knjigah in prihajajočih dogodkih, kot so predstavitve knjig, pogovori z avtorji in drugi literarni dogodki. Je interaktiven, saj bralci lahko prispevajo kritike ter ocene knjig, omogoča pa tudi priporočilni seznam po načelu: 'ljudje, ki so prebrali to knjigo, so prebrali še ...'.

9. Bralne skupine oz. knjižni klubi

Knjižni klubi so priljubljena oblika druženja in pogovora o knjigah, ki jih v knjižnicah moderirajo knjižničarji. V knjižnicah se redno srečujejo različne skupine bralcev, ki imajo različne bralne interese in bralne navade, ter razpravljajo o knjigah, ki jih priporočajo knjižničarji. V skupinah spodbujajo razpravo in izmenjavo mnenj med člani. V zadnjih letih se v ospredje poleg literarnoteoretične interpretacije besedila postavlja poglobljeno psihološko razumevanje besedila (Vurnik Škrabec, 2022).

Knjižni klubi so lahko zelo različni po svoji organizaciji in vsebini. Nekateri se osredinjajo na določeno temo ali žanr, drugi na knjige, napisane v določenem obdobju, ali knjige o določenih krajih. Obstajajo tudi knjižni klubi bralcev poezije, kratkih zgodb in celo stripov. Knjižničarji lahko knjižne klube organizirajo na različne načine, in sicer na daljavo preko spletne platforme za avdio in video komunikacijo ali v živo v knjižnici.

10. Biblioterapija

Biblioterapija je oblika terapije, ki uporablja literaturo za pomoč pri reševanju različnih psiholoških in čustvenih težav. Namen biblioterapije je, da bralci s pomočjo literature lažje razumejo in obvladajo lastna čustva, dojemanje in odnose z drugimi ter izboljšajo svojo duševno blaginjo. Špoljar (2003) v svojem magistrskem delu poudarja, da biblioterapija ni nadomestilo za psihoterapijo, ampak je lahko koristen dodatek k drugim oblikam terapije. Biblioterapijo lahko izvaja le usposobljen terapevt, ki pozna metode in tehnike biblioterapije ter zna ustrezno usmerjati bralce k ustreznim knjigam.

V knjižnicah zato govorimo o neformalni biblioterapiji, saj knjižničarji pri svojem delu naletijo tudi na vprašanja ljudi, ki si z literaturo želijo pomagati pri različnih težavah ali izzivih, s katerimi se soočajo, in pri tem ne ciljajo nujno na strokovno literaturo. Ne samo to, branje literature ima lahko terapevtski učinek tudi takrat, kadar si zanj ne prizadevamo hote, zato je zavedanje o tem vidiku med svetovalci za branje pomembno (Špoljar, 2022).

Učinki biblioterapije lahko pridejo do izraza tudi pri bralnih skupinah, saj zbiranje in deljenje lastnih izkušenj ob prebiranju knjig pomaga pri samozavedanju, izboljšanju samopodobe in čustvene inteligence ter medosebnih odnosih.

3 KOMPETENCE

3.1 KOMPETENCE NA SPLOŠNO

Kompetenca kot geslo v SSKJ se nanaša samo na pomen, s katerim opredelimo pristojnost, medtem ko je geslo *kompetenten* pomeni osebo, “*ki temeljito pozna, obvlada določeno področje; usposobljen, poklican*: za presojanje umetnosti se ne čuti dovolj kompetentnega; to je delo enega najkompetentnejših poznavalcev Prešerna / naslonil se je na kompetentne vire *zanesljive*; sam.: to presojo prepuščam bolj kompetentnim” (Slovar slovenskega knjižnega jezika, 2014).

Na področju izobraževanja in ravnanja z ljudmi pri delu uporabljamo v povezavi s kompetencami tri pojme:

- Kompetence – to so zmožnosti (lastnosti, značilnosti, znanja, sposobnosti), ki jih ljudje imajo ali potrebujejo za delo in bivanje v družbi.
- Kompetenten – je tisti posameznik, ki razpolaga s potrebnimi zmožnostmi za doseg cilja, bodisi pri delu bodisi pri uveljavitvi svojih ciljev v družbenem delovanju. Posameznik je lahko tudi premalo ali preveč kompetenten za opravljanje določene vloge, razpolaga torej s premalo ali preveč zmožnostmi.
- Kompetentnost – “lastnost posameznika, ki se nanaša na zmožnost uspešno opraviti naloge ali naročila. Primerna kompetentnost pomeni, da ima človek dovolj znanja, izkušenj in drugih pomembnih lastnosti, da je dovolj usposobljen za določena dela.” (Majcen, 2009).

V slovenščini uporabljamo različne pojme, ki naj bi sestavljali kompetence ali so z njimi tesno povezani, npr. sposobnosti, znanja, spretnosti, vedenja, vrednote, motivi, zmožnosti. Tudi v angleškem jeziku več besed opisuje kompetence: *ability, skill, capability, capacity, efficiency, proficiency*. V tej nalogi bomo uporabljali besedo kompetenca, ki pomeni kombinacijo vedenja (zavedanje o pomenu lastnih aktivnosti), znanja (izobrazba in usposabljanje) in veščin (izkušnje) (Resman in Šinko, 2013).

Poznamo različne vrste kompetenc glede na različne ravni; v nadaljevanju so povzete po Majcen (2009) in Pezdirc (2005):

- *Ključne, temeljne ali generične kompetence* (ang. key, core, generic)
 - To so kompetence, ki so pomembne na različnih področjih življenja in pripomorejo k uspešnosti življenja ter delovanja družbe. So minimalni pogoj za opravljanje kateregakoli dela in bivanje v skupnosti. Definicija in izbira ključnih kompetenc sta odvisni od družbenih vrednot.
- *Delovno specifične ali funkcionalne ali delovne kompetence* (ang. role specific, functional)
 - Te so specifične za posamezna delovna mesta ali opravila in pomenijo tisto, kar presega ključne kompetence in se od njih razlikuje. Človek potrebuje več znanja in spretnosti oziroma drugačnega znanja in spretnosti (kar ni zajeto v ključnih kompetencah), da bi nalogo uspešno opravil. Delijo se na naslednje podvrsti:

- *Strokovne kompetence* se nanašajo na poklicno izobrazbo, znanje in sposobnosti ter zajemajo poznavanje metod dela, ki se uporabljajo pri določenem delu. Strokovno kompetenco je moč pridobiti in izboljšati z izobraževanjem, ki vključuje razvoj poklicnih spretnosti in znanja.
- *Socialne kompetence* se nanašajo na spretnosti, ki omogočajo uspešno sodelovanje s sodelavci, strankami in drugimi posamezniki v delovnem okolju. Vključujejo sposobnost besedne in nebesedne komunikacije, sposobnost delovanja v skupini, reševanja konfliktov, empatije, vodenja, prilagajanja, motiviranja, medkulturne spretnosti ter sposobnost upravljanja časa. Poleg osnovnih veščin in spretnosti, kot sta sposobnost poslušanja in izražanja samega sebe, so socialne kompetence vključene tudi v sposobnost razumevanja drugih oseb, vključno z njihovimi čustvi in potrebami.
- *Osebnostne kompetence* se nanašajo na značilnosti posameznika, ki vplivajo na njegovo vedenje in uspešnost pri delu. Te kompetence lahko vključujejo lastnosti, kot so samozavest, vztrajnost, pozitivna naravnost, zavzetost, samoiniciativnost, proaktivnost, prilagodljivost, kreativnost in odgovornost. Osebnostne kompetence so pomembne, saj lahko vplivajo na sposobnost posameznika, da se prilagodi novim okoliščinam, prevzame odgovornost in se učinkovito spopade s stresom.
- *Vrednote kot sestavni del kompetenc* zaposlenih odražajo temeljna prepričanja, na katerih temeljijo odločitve in dejanja zaposlenih. Vrednote se nanašajo na stališča, ki jih posamezniki zavzamejo glede pomembnih vidikov življenja, kot so na primer integriteta, poštenost, spoštovanje, odgovornost, vztrajnost, inovativnost, sodelovanje. Ker se vrednote razlikujejo med posamezniki in različnimi organizacijami, je ključnega pomena, da organizacija jasno opredeli svoje vrednote, da se zagotovi usklajenost med vrednotami zaposlenih in vrednotami organizacije.

Vse našteje kompetence pa bi lahko razdelili na dve skupini:

- *vidne ali opazne kompetence* (npr. znanje, veščine, spretnosti), ki jih je mogoče razmeroma preprosto razvijati z urjenjem in izobraževanjem;

→ *nevidne ali skrite kompetence* (npr. lastnosti, vedenja, vrednote, prepričanja), ki jih je težje razvijati z izobraževanjem in je preprosteje postaviti 'prave ljudi na prava mesta'.

3.2 KOMPETENCE V BIBLIOTEKARSTVU

V ALA's Core Competences of Librarianship (2009) so predstavljene ključne kompetence, ki naj bi jih pridobili in znali uporabljati vsi diplomanti bibliotekarske stroke. Dokument opredeljuje 8 sklopov: temelji stroke (1), informacijski viri (2), organizacija znanja in informacij (3), tehnološka znanja in spretnosti (4), referenčna služba in delo z uporabniki (5), raziskovanje (6), permanentno izobraževanje (7), uprava in vodenje (8).

IFLA Public Library Service Guidelines (2010) določa naslednje temeljne kompetence za knjižničarje v splošni knjižnici: sposobnost pozitivne komunikacije z ljudmi (1), sposobnost razumevanja potreb uporabnikov (2), sposobnost sodelovanja s posamezniki in skupinami v lokalni skupnosti (3), poznavanje in razumevanje kulturne raznolikosti (3), poznavanje gradiva, ki tvori knjižnični fond, ter vseh načinov dostopa do njega (4), razumevanje in naklonjenost do načel javne službe (5), sposobnost sodelovanja z drugimi pri zagotavljanju učinkovite knjižnične storitve (6), organizacijske sposobnosti in prožnost pri prepoznavanju in uvajanju sprememb (7), domišljija, vizija in odprtost za nove zamisli v praksi (8), pripravljenost na spreminjanje metod dela zaradi novih okoliščin (9), poznavanje informacijske in komunikacijske tehnologije (10).

V raziskavi iz leta 2020 sta Bronstein in Nebenzahl analizirala 183 odgovorov strokovnjakov na področju bibliotekarstva in prepoznala 46 ključnih kompetenc, ki so potrebne za uspešno opravljanje dela informacijskih strokovnjakov. Te kompetence sta razdelila v 4 kategorije: sklop kompetenc za obvladovanje tehnologij (računalniške spretnosti, internetne spretnosti, programerske spretnosti), sklop kompetenc za upravljanje z viri in informacijami, osebnostne kompetence (večopravilnost, asertivnost, komuniciranje, pripravljenost za delo z uporabniki) ter tradicionalna bibliotekarska znanja (katalogizacija, indeksiranje, klasifikacija).

Vilar in Merčun Kariž (2021) sta z raziskavo med 132 bibliotekarji iz različnih vrst knjižnic skušali določiti, katere so kompetence, za katere anketiranci menijo, da jih pri svojem delu najbolj potrebujejo sedaj in v prihodnosti. Kompetence sta razdelili v 6 sklopov, v katerih je bilo določenih

12 do 24 kompetenc: generične kompetence, splošne in tehnične kompetence, upravljanje in delovanje knjižnic, gradivo in informacijski viri, delo z uporabniki ter organizacija znanja in informacij. Kompetence, ki so potrebne za svetovanje za branje, lahko najdemo v vsaki od naštetih skupin, poleg tega pa je svetovanje za prostočasno branje in motiviranje za branje kot samostojna kompetenca uvrščeno v skupino delo z uporabniki.

Splošne kompetence, ki so opredeljene za knjižnično osebje v Strokovnih priporočilih in standardih za splošne knjižnice (2019), so: splošna razgledanost in obveščenost (1), samoiniciativnost in inovativnost (2), skrb za lasten strokovni razvoj (3), pozitiven odnos do dela z ljudmi (4), obvladovanje težavnih situacij (5), komunikacijske spretnosti (ustrezna pisna in ustna komunikacija: strokovno pisanje, poročanje, nastopanje in predstavitve v javnosti itn.) (6), poznavanje dela z informacijsko-komunikacijskimi tehnologijami (z elektronsko pošto, strojno opremo, svetovnim spletom, operacijskim sistemom računalnika, s programi za urejanje besedil, upoštevanje varnosti) (7), pozitiven odnos do sodelavcev in do knjižnice (8).

MKL je za potrebe UC izvedla 2 raziskavi za ugotavljanje potreb po izobraževanju zaposlenih in v ta namen določila 12 glavnih sklopov: računalništvo in informacijsko-komunikacijske tehnologije (1), delo z ljudmi, komunikacija (2), ciljne skupine uporabnikov (3), pedagoško-andragoška znanja (4), vodenje (projektov, delovnih skupin, organizacijskih enot) (5), strokovna bibliotekarska znanja (6), posredovanje informacij in razvoj pismenosti (7), pravo (8), trženje in promocija (9), finance (10), osebna rast (11), tehnično-logistična znanja (12).

3.3 KOMPETENCE ZA SVETOVANJE ZA BRANJE

V Sekciji za informacijsko-referenčno službo in delo z uporabniki (Professional competencies for reference and user service librarians, 2017) je določenih 7 kategorij, znotraj katerih so našteje potrebne kompetence, ki pokrivajo to dejavnost, vendar je kompetenc, ki bi se nanašale na svetovanje za branje, malo in še te so le posredno aplikativne, vse se namreč nanašajo na kompetence za iskanje informacij.

RUSA (Guidelines for behavioral performance of reference and information service providers, 2013) izpostavlja 5 smernic za vedenje zaposlenih v referenčnih in informacijskih servisi: vidnost/prijaznost, zanimanje, poslušanje/poizvedovanje, iskanje in spremljanje/preverjanje.

Zveza splošnih knjižnic iz Ontaria v članku (Ontario Public Library Association, 2018b) opisuje štiri sklope ključnih kompetenc za svetovanje za branje:

1. Poznavanje gradiva: v vseh formatih in na različnih nosilcih, leposlovja in neleposlovja, spremljanje bralnih trendov.
2. Sposobnost zagotavljanja storitve svetovanja za branje, v okolju, ki brez sodbe podpira bralne interese uporabnikov knjižnice ter skrbi za razumevanje potreb bralcev. Knjižnica podpira razvoj ustreznih kompetenc in motivacijo pri osebju za kakovostno opravljanje dejavnosti.
3. Referenčni pogovor za svetovanje za branje: komunikacijske kompetence za interakcijo z bralci, pri kateri se razjasnijo potrebe bralcev ter njihova bralna raven; kompetence za razumevanje privlačnih dejavnikov knjige z namenom najti ustrezno gradivo za posameznega bralca. To vključuje tudi razumevanje, zakaj ljudje berejo ter kako različni interesi, potrebe in ozadja vplivajo na izbiro branja ter razvijanje bralnega okusa.
4. Razvijanje bralne kulture: spodbujanje uporabnikov, da spoznajo svoje bralne interese in znajo povedati, zakaj so zanje nekatere knjige privlačne. Tovrstna dejavnost se začne z vzpostavljanjem bralne kulture med zaposlenimi. Vodstvo knjižnice mora sistemsko gojiti bralno kulturo, spodbujati branje in ga redno preverjati. Dovoljeno branje med delovnim časom spodbudi zaposlene k branju, kar pozitivno učinkuje na njihovo profesionalno rast in razvoj. Zaposleni naj pišejo bralne dnevnike ter se o knjigah načrtno pogovarjajo.

Dobričeva je pri pripravi magistrskega dela (2017) izvedla raziskavo med petimi informatorji na oddelku za leposlovje v Knjižnici Otona Župančiča v MKL. Ugotavljala je, katere so tiste kompetence, za katere knjižničarji sami menijo, da jih potrebujejo pri svetovanju za branje. Odgovori so bili glede na pomembnost razvrščeni tako: smisel za delo z ljudmi (empatija, prijaznost, poslušanje) (1), veselje do branja in tovrstnega dela (2), veliko bralnih izkušenj in prebranega (3), splošna razgledanost (4), dobro poznavanje knjižne produkcije na področju

leposlovja (5), ažurnost pri seznanjanju s knjižnimi novostmi (6), ustrezna izobrazba (7), smisel za humor (8).

V raziskavi, ki jo je izvedel Smith (2001), so svetovalci za branje navedli 130 kompetenc, za katere so menili, da jih potrebujejo za uspešno opravljanje dejavnosti, avtor pa jih je nato razvrstil v štiri kategorije:

1. razumevanje bralca (ang. an understanding of the reader);
2. razumevanje privlačnih elementov knjige (ang. an understanding of the appeal of books);
3. znanje o leposlovju (ang. a background in fiction);
4. razumevanje postopka svetovanja za branje (ang. an understanding of the readers' advisory transaction).

4 VSEŽIVLJENJSKO IZOBRAŽEVANJE IN STROKOVNO IZPOPOLNJEVANJE

4.1 IZOBRAŽEVANJE IN IZPOPOLNJEVANJE V POKLICU BIBLIOTEKARJA

Knjižničarji smo se v etičnem kodeksu zavezali k nenehnemu izpopolnjevanju svojega znanja, k temu pa nas zavezujejo tudi drugi dokumenti. Eden izmed njih so smernice IFLA za splošne knjižnice (IFLA Public Library Service Guidelines, 2010), ki v poglavjih 5.7 in 5.8 govorijo o izobraževanju in usposabljanju bibliotekarjev. Bibliotekarji morajo skrbeti za svoj poklicni razvoj s formalnim in neformalnim pridobivanjem novega znanja ter s sodelovanjem z izobraževalnimi ustanovami, ki izvajajo program za bibliotekarje. Usposabljanje je bistven element dejavnosti knjižnice, program usposabljanja pa mora biti stalen in načrtovan.

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (2019) vključujejo tudi oblikovanje knjižnične politike za upravljanje znanja in razvoj knjižničnega osebja. Kakovost knjižničnih storitev namreč temelji tudi na odgovornosti knjižničnega delavca v odnosu do njegovega delovnega področja, na prenosu znanja znotraj organizacije, na vseživljenjskem strokovnem izpopolnjevanju in usposabljanju zaposlenih. Pri tem je pomembno, da knjižnica prepozna in ima v dokumentih določene tako splošne kompetence knjižničnega osebja kot tudi kompetence za

posamezna vsebinska področja ter da ima prepoznaven in vzpostavljen sistem za spremljanje izobraževalnih potreb in interno izobraževanje.

Interni pravilnik o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest MKL v 28. členu, ki govori o odgovornosti zaposlenih, pravi: "Zaposleni so se na svojem delovnem področju dolžni permanentno izobraževati in strokovno izpopolnjevati, kadar so napoteni na izobraževanje." (Mestna knjižnica Ljubljana, 2021).

4.2 MODEL UČNEGA CENTRA MESTNE KNJIŽNICE LJUBLJANA

MKL je z ustanovitvijo UC, ki je pridobil status kompetenčnega centra za stalno strokovno izobraževanje in usposabljanje knjižničarjev ter strokovne javnosti, na inovativen način odgovorila na prej navedene smernice. Poleg NUK-a in IZUM-a je namreč edina organizacija, ki sistemsko ponuja izobraževanja na področju bibliotekarstva. Učni center deluje od leta 2011, kar je bila posledica ustanovitve Mestne knjižnice Ljubljana z združitvijo ljubljanskih splošnih knjižnic v enoten javni zavod. Vsako leto izda katalog izobraževanj ter organizira dva bienalna dogodka, in sicer mednarodno posvetovanje *Knjižnica, srce mesta* in predstavitev dobrih praks *April v MKL: Mestna knjižnica Ljubljana inovativno za vas*.

Sistematična organizacija izobraževanja v UC temelji na t. i. *modelu stalnega strokovnega izobraževanja* (SSI). V skladu s tem modelom je izobraževanje zaposlenih organizirano v šestih fazah: oblikovanje ciljev (1), oblikovanje kompetenc (2), določitev znanj (3), oblikovanje izobraževalnega programa (4), izvajanje izobraževanja (5), vrednotenje izobraževalnih programov (6) (Resman in Šinko, 2013).

Resman in Šinko (2013) poudarjata, da se vseh 6 faz med seboj prepleta, da si ne sledijo nujno linearno ter da so povezave med njimi prožne ter spremenljive. Oblikovanje ciljev je usklajeno na ravni celotne organizacije MKL, zbrani so v strateških in letnih delovnih načrtih. Poleg tega so glavni viri za določanje ciljev in kompetenc aktualna znanstvena literatura, konkretne delovne situacije zaposlenih, uvajanje novosti za zaposlene in za uporabnike, razvoj informacijsko-komunikacijske tehnologije, letni razgovori z zaposlenimi, anketna analiza ugotavljanja potreb po izobraževanju med zaposlenimi ter evalvacijski vprašalniki, ki jih dobijo udeleženci izobraževanj.

Najbolj strukturirana in formalna oblika analize potreb je spletni vprašalnik za vse zaposlene v MKL. Vključuje vprašanja o vsebini, temah, metodah in oblikah izobraževanja. Do zdaj je bila izvedena dvakrat: leta 2011 in 2018. Leta 2011 so zaposleni opazali največje pomanjkanje znanja na področju informacijsko-komunikacijskih tehnologij, leta 2018 pa na področju mehkih veščin in na področju socialnih kompetenc za delo z uporabniki (Šinko, 2021).

UC MKL med svoje prednosti uvršča tudi pozitiven odnos zaposlenih do učnih dejavnosti in varno okolje za izražanje potreb po pridobivanju znanja. Kot zaposlena v MKL lahko pritrdim ugotovitvi, da sta izražanje in odkrivanje potreb po izobraževanju del organizacijske kulture MKL.

5 RAZISKAVA

5.1 METODOLOGIJA ZA IDENTIFIKACIJO KOMPETENC ZA SVETOVANJE ZA BRANJE

Prvi cilj raziskave je bil prepoznati vse kompetence, ki so potrebne za svetovanje za branje, in jih primerno razvrstiti v smiselne kategorije. Z analizo strokovne literature, ki smo jo v nalogi uporabili pri preučevanju svetovanja za branje, ter s pomočjo opredeljenih dejavnosti, s katerimi svetujemo za branje, smo naredili seznam vseh prepoznanih kompetenc. Za razvrščanje smo se odločili uporabiti kategorije, ki jih je predlagal Smith (2001), in dodali še kategorijo, ki vključuje kompetence za posredno svetovanje za branje. Pri tej kategoriji smo identificirali le še tiste kompetence, ki niso bile uvrščene v druge kategorije.

Osredotočili smo se na iskanje delovno specifičnih, natančneje strokovnih kompetenc. Pri nekaterih vrstah kompetenc smo bili v dilemi, ali naj jih uvrstimo na seznam, npr. pri generičnih kompetencah, ki so opredeljene kot kompetence, ki so samoumevne in potrebne za normalno delovanje v družbi, pri osebnostnih kompetencah, kot so iniciativnost, vztrajnost, ter pri kompetencah, ki odražajo vrednote, denimo vseživljenjsko izobraževanje. Nekatere od teh kompetenc so izrazito značilne in potrebne za svetovanje za branje in smo jih uvrstili na seznam, za druge smo ugotovili, da se ne nanašajo neposredno na svetovanje za branje in smo jih zato izpustili.

Težko je presoditi, kdaj je treba določeno kompetenco podrobneje razčleniti in koliko in kdaj ne oz. ali kompetenco navesti tako v nerazčlenjeni kot v razčlenjeni obliki. Navedimo primer: kompetenca *sposobnost izvedbe referenčnega pogovora* zajema številne kompetence, ki so potrebne za izvedbo referenčnega pogovora.

5.2 METODOLOGIJA ZA UGOTAVLJANJE POTREBE PO IZOBRAŽEVANJU

Naš naslednji cilj je bil ugotoviti, katere so tiste kompetence na področju svetovanja za branje, pri katerih je UC zaznal potrebo po dodatnem izobraževanju med zaposlenimi v MKL.

Leta 2011 je UC izvedel prvo strukturirano in formalno analizo potreb po izobraževanju med zaposlenimi v MKL v obliki spletne ankete. V celoti je bilo izpolnjenih 224 anket, kar pomeni, da je vprašalnik izpolnilo 94 % zaposlenih. Razlog za tako dober odziv je po mnenju snovalcev ankete dejstvo, da anketa ni bila anonimna. Šlo je namreč za prepoznavanje konkretnih potreb in za organiziranje ustreznih oblik izobraževanja ter zagotavljanje možnosti udeležbe tistim, ki so izrazili potrebo. Vprašalnik so razdelili na 11 tematskih področij, vsako izmed njih pa na več podpodročij (Šinko, 2021).

Leta 2018 je UC izvedel drugo strukturirano formalno analizo potreb po izobraževanju med zaposlenimi v MKL, prav tako v obliki spletne ankete. Anketa je bila anonimna in odzivnost slabša, v celoti je bilo izpolnjenih 116 anket, vprašalnik je izpolnilo 51 % zaposlenih. Vprašalnik je bil razdeljen na 12 tematskih področij in vprašalnika nista bila enaka (Šinko, 2021).

Za našo analizo smo pregledali rezultate anket ter izluščili podpodročja, za katera so zaposleni ocenili, da jih potrebujejo pri svojem delu, in vključujejo kompetence, potrebne pri svetovanju za branje. Nato smo pod vsako kompetenco zapisali zaznavo, navedbo podpodročja, ki po naši oceni ustreza identificirani kompetenci, ter letnico ankete. Nekatere zaznane potrebe so le delno pokrile prepoznano kompetenco; v takem primeru smo jo vseeno uvrstili na seznam. Nekatere zaznane potrebe pa so bile izražene tako, da so vključevale več kompetenc; v tem primeru smo jo navedli pod vsemi ustreznimi kompetencami.

5.2 METODOLOGIJA ZA UGOTAVLJANJE ZADOVOLJEVANJA POTREB PO IZOBRAŽEVANJU

Zadnji cilj raziskave je bil ugotoviti, kako dobro je UC MKL odgovoril na potrebe po dodatnem izobraževanju na področju svetovanja za branje. V ta namen smo pregledali vse obstoječe kataloge izobraževanj ter vsebine, ki so jih zajela bienalna posvetovanja od leta 2012 naprej, ko je bila narejena prva analiza potreb po izobraževanju. Pregledali smo 10 katalogov izobraževanj (Lesar, 2017, 2019, 2022; Šinko, 2014, 2015, 2016, 2018, 2020; Šinko in Lesar, 2021, 2013) ter 9 povzetkov vsebin bienalnih posvetovanj (Klemen, 2021; Klemen in Resman, 2014; Mestna knjižnica Ljubljana, 2013, 2015, 2017, 2019; Mlakar Črnič, 2018; Pristolič, 2016; Trobec in Lesar, 2022).

Teme izobraževanj in bienalnih posvetovanj smo nato z letnico izvedbe vpisali pod ustrezno kompetenco za svetovanje za branje ter pod ustrezno zaznano potrebo, če je bila ta ugotovljena. Pri nekaterih izvedbah izobraževanj namreč potreba ni bila zaznana z analizo anket. Predvidevamo lahko, da je bila izražena na kakšen drug način, s katerim UC pridobiva informacije o izobraževalnih potrebah, vendar te informacije niso strukturirane in formalne in zato niso prišle v poštev za našo raziskavo.

Za natančno določanje ustrezne kompetence smo pri vsakem naslovu izobraževanja v katalogu pregledali podrobnejšo vsebino. V nekaterih primerih je tema izobraževanja le delno zajela identificirano kompetenco, vendar smo jo tudi v tem primeru navedli. V nekaterih primerih pa je eno izobraževanje ustrezalo več zaznanim kompetencam. V takem primeru smo izobraževanje navedli pod vsako ustrezno kompetenco.

6 REZULTATI

Rezultati, ki jih predstavljamo v nadaljevanju, so razdeljeni v pet identificiranih skupin kompetenc, in sicer: kompetence za razumevanje bralca, kompetence za razumevanje privlačnih elementov knjige, kompetence za razumevanje leposlovja, kompetence za razumevanje postopka za svetovanje za branje ter kompetence za neposredno svetovanje za branje. Če je bila zaznana potreba po izobraževanju, smo pod kompetenco navedli izraženo potrebo ter letnico ankete. Če je bilo

izobraževanje realizirano, smo pod kompetenco in izraženo potrebo napisali naslov izobraževanja in letnico izvedbe.

6.1 KOMPETENCE ZA RAZUMEVANJE BRALCA

1. Poznavanje značilnosti in potreb različnih skupin uporabnikov

⇒ izvedba 2018: Kako uporabniki dobijo leposlovje zase?

2. Sposobnost razumevanja različnih faz bralnega razvoja in prepoznavanja bralne faze, v kateri se bralec nahaja

⇒ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje

3. Zmožnost prilagajanja svetovanja za branje glede na starost bralca in stopnjo bralne pismenosti

- zaznana potreba 2018: Posredovanje informacij in razvoj pismenosti
- zaznana potreba 2018: Poznavanje razvojnih značilnosti otrok, mladostnikov, odraslih in starejših

⇒ izvedba 2020: Zakaj beremo fikcijo? – branje literature med teorijo evolucije in nevroznanostjo

4. Poznavanje osnov psihologije bralcev, različnih vrst bralcev ter njihovih značilnosti

- zaznana potreba 2018: Usposabljanje za bibliosvetovanje s psihoterapevko

⇒ izvedba: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevtke (2021–2023)

5. Znanje o učinkih branja na razvoj kognitivnih in čustvenih sposobnosti posameznika

- zaznana potreba 2018: Usposabljanje za bibliosvetovanje s psihoterapevko

⇒ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje

⇒ izvedba 2020: Zakaj beremo fikcijo? – branje literature med teorijo evolucije in nevroznanostjo

⇒ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevtke

6. Razumevanje, zakaj ljudje berejo in kako različni interesi, potrebe in ozadja vplivajo na izbiro branja ter na razvijanje bralnega okusa

- zaznana potreba 2018: razumevanje vsebinskega pomena knjig za bralce

- ➔ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje
- ➔ izvedba 2018: Kako uporabniki dobijo leposlovje zase?
- ➔ izvedba 2020: Zakaj beremo fikcijo? – branje literature med teorijo evolucije in nevroznanostjo
- ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevke

7. Zmožnost prepoznati in upoštevati različne dejavnike, ki vplivajo na bralčevo izbiro knjige, kot so občutki, izkušnje, zanimanje, mnenja itd.

- zaznana potreba 2018: Usposabljanje za bibliosvetovanje s psihoterapevko
 - ➔ izvedba 2018: Kako uporabniki dobijo leposlovje zase?
 - ➔ izvedba 2020: Zakaj beremo fikcijo? – branje literature med teorijo evolucije in nevroznanostjo
 - ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevke

8. Sposobnost prepoznavanja in razumevanja vpliva kulture, družbenih trendov, političnih okoliščin in demografske raznolikosti na bralno izkušnjo

- ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevke
- ➔ izvedba 2023: Priseljence in priseljenci v knjižnici in knjigah
- ➔ izvedba 2023: Sodobni mediji, kultura in podobe literature

9. Sposobnost prepoznavanja bralnih potreb, interesov in preferenc posameznika ter razumevanje, zakaj so pomembne zanje

- zaznana potreba 2018: Usposabljanje za bibliosvetovanje s psihoterapevko
 - ➔ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje
 - ➔ izvedba 2018: Kako uporabniki dobijo leposlovje zase?
 - ➔ izvedba 2020: Zakaj beremo fikcijo? – branje literature med teorijo evolucije in nevroznanostjo
 - ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevke

10. Sposobnost prepoznavanja razpoložanja, ki ga bralec zasleduje

- zaznana potreba 2018: Usposabljanje za bibliosvetovanje s psihoterapevko
 - ➔ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje
 - ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevke

11. Sposobnost upoštevanja bralčevega mnenja in preferenc brez sodbe

- Zaznana potreba 2018: Usposabljanje za bibliosvetovanje s psihoterapevko
 - ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevke

12. Zmožnost spremljanja in vrednotenja napredka ter nudenja podpore in spodbude posameznikom pri razvoju bralne pismenosti

- zaznana potreba 2018: Posredovanje informacij in razvoj pismenosti
 - ➔ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje
 - ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevke

13. Sposobnost prepoznavanja specifičnih življenjskih situacij (problematičnih), s katerimi se bralec srečuje in iskanje rešitev zanje v literaturi, ki obravnava vsebinsko odgovarjajoče področje

- zaznana potreba 2018: Usposabljanje za bibliosvetovanje s psihoterapevko
 - ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevke

6.2 KOMPETENCE ZA RAZUMEVANJE PRIVLAČNIH ELEMENTOV KNJIGE

1. Visoko razvita osebna bralna kultura, z zmožnostjo pomnjenja ali pisnega beleženja prebranih knjig za namen priklica knjige, ki bo potencialno odgovarjal zahtevam bralca

- ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevke

2. Znanje in uporaba različnih bralnih strategij za boljše razumevanje in interpretacijo besedila ali hitrost branja

- zaznana potreba 2011, 2018: Sposobnost hitrega branja

- ➔ izvedba 2014: Tečaj hitrega branja Power reading
- ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevtke

3. *Sposobnost prepoznavanja in ocenjevanja potenciala različnih vrst literature za različne bralce*

- zaznana potreba 2018: Razumevanje vsebinskega pomena knjig za bralce
 - ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevtke
 - ➔ izvedba 2023: Slovanski fokus: vzhodnoslovanske književnosti
 - ➔ izvedba 2023: Svetovanje za branje v splošni knjižnici – praksa, vprašanja, pomisleki

4. *Sposobnost prepoznavanja tem in motivov, ki bralce najbolj pritegnejo k branju*

- zaznana potreba 2018: Razumevanje vsebinskega pomena knjig za bralce
 - ➔ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje
 - ➔ izvedba 2023: Svetovanje za branje v splošni knjižnici – praksa, vprašanja, pomisleki

5. *Znanje o različnih avtorjih in njihovih delih ter njihovi priljubljenost med bralci*

- ➔ izvedba 2021–2023: Predstavitev knjižnih programov tekoče leto
- ➔ izvedba 2023: Slovanski fokus: vzhodnoslovanske književnosti

6. *Znanje o različnih trendih v literaturi in njihovi priljubljenosti med bralci*

- zaznana potreba 2018: Razumevanje vsebinskega pomena knjig za bralce
 - ➔ izvedba 2020: Zakaj beremo fikcijo? – branje literature med teorijo evolucije in nevroznanostjo
 - ➔ izvedba 2021–2023: Predstavitev knjižnih programov za tekoče leto
 - ➔ izvedba 2023: Sodobni mediji, kultura in podobe literature

7. *Sposobnost prepoznavanja privlačnih elementov knjige znotraj tematskih dimenzij (okvir zgodbe, vzdušje, razpoloženje, ton) in stilističnih dimenzij (ritem, značajske podobe, slog jezika, zaplet)*

- zaznana potreba 2018: razumevanje vsebinskega pomena knjig za bralce
 - ➔ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje

- ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevtke

8. Zmožnost prepoznavanja in razumevanja različnih elementov kot so tema, karakterizacija, dialog, metafora, simbolika itd.

- zaznana potreba 2018: Dobro poznavanje literarnoteoretske terminologije

9. Sposobnost prepoznavanja biblioterapevtskega potenciala gradiva

- zaznana potreba 2018: Usposabljanje za bibliosvetovanje s psihoterapevtko
- zaznana potreba 2018: Razumevanje vsebinskega pomena knjig za bralce

- ➔ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje

- ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevtke

- ➔ izvedba 2023: Svetovanje za branje v splošni knjižnici – praksa, vprašanja, pomisleki

10. Sposobnost ustnega posredovanja informacij o knjigi, kot so povzetek zgodbe, glavni liki, slog pisanja, doživljanje ob knjigi

- ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevtke

6.3 KOMPETENCE ZA RAZUMEVANJE LEPOSLOVJA

1. Osnovno znanje na področju literarne teorije in primerjalne književnosti

- zaznana potreba 2018: Dobro poznavanje literarnoteoretske terminologije
- zaznana potreba 2011, 2018: Kritično vrednotenje vsebine knjižničnega gradiva
 - ➔ izvedba 2014: Vrednotenje književnosti za potrebe knjižnic
 - ➔ izvedba 2023: Sodobni mediji, kultura in podobe literature
 - ➔ izvedba 2023: Slovanski fokus: vzhodnoslovanske književnosti

2. Znanje o različnih literarnih obdobjih (literarna zgodovina) in njihovih posebnostih, kot so romantika, realizem, modernizem, postmodernizem, itd.

- zaznana potreba 2018: Dobro poznavanje literarnoteoretske terminologije

3. Poznavanje širokega spektra žanrov, podžanrov in različnih vrst literature

- zaznana potreba 2018: Dobro poznavanje literarnoteoretske terminologije

⇒ izvedba 2023: Slovanski fokus: vzhodnoslovanske književnosti

4. *Sposobnost vrednotenja leposlovja in znanje na področju literarne kritike (kritične presoje in ocenjevanja kakovosti literarnih del)*

○ zaznana potreba 2011, 2018: Kritično vrednotenje vsebine knjižničnega gradiva

⇒ izvedba 2014: Vrednotenje književnosti za potrebe knjižnic

⇒ izvedba 2023: Sodobni mediji, kultura in podobe literature

⇒ izvedba 2023: Svetovanje za branje v splošni knjižnici – praksa, vprašanja, pomisleki

5. *Sposobnost prepoznavanja trendov v branju, trendov v literaturi ter njihovem vplivu na bralca in na literarno produkcijo*

⇒ izvedba 2020: Zakaj beremo fikcijo? – branje literature med teorijo evolucije in nevroznanostjo

⇒ izvedba 2021–2023: Predstavitev knjižnih programov za tekoče leto

⇒ izvedba 2023: Sodobni mediji, kultura in podobe literature

6. *Dobro poznavanje knjižne produkcije na področju leposlovja ter ažurnost pri seznanjanju s knjižnimi novostmi in izobraževanje o novih knjigah in avtorjih*

⇒ izvedba 2021–2023: Predstavitev knjižnih programov za tekoče leto

7. *Sposobnost uporabe različnih virov informacij o literaturi in njenih avtorjih*

8. *Sposobnost prepoznavanja in analiziranja različnih avtorjev in njihovih del ter razumevanje njihovega literarnega prispevka*

9. *Zmožnost razumevanja in analiziranja različnih družbenih, kulturnih in zgodovinskih kontekstov, ki so prisotni v literaturi*

○ zaznana potreba 2018: Dobro poznavanje literarnoteoretske terminologije

⇒ izvedba 2023: Slovanski fokus: vzhodnoslovanske književnosti

⇒ izvedba 2023: Priseljence in priseljenci v knjižnici in knjigah

⇒ izvedba 2023: Sodobni mediji, kultura in podobe literature

10. *Sposobnost prepoznavanja in razumevanja različnih literarnih nagrad in priznanj ter njihovega pomena v literarni produkciji*

⇒ izvedba 2021–2023: Predstavitev knjižnih programov za tekoče leto

11. Sposobnost nudenja dodatnih informacij o avtorju, založbi, literarni nagradi, itd.

➔ izvedba 2021–2023: Predstavitev knjižnih programov za tekoče leto

6.4 KOMPETENCE ZA RAZUMEVANJE POSTOPKA SVETOVANJA ZA BRANJE

1. Poznavanje etičnih določil in etičnega delovanja

➔ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje

2. Poznavanje specifik dela z ranljivimi skupinami

- zaznana potreba 2011, 2018: Delo z uporabniki s posebnimi potrebami
 - ➔ izvedba 2016: Delo z brezposelnimi kot uporabniki knjižnice
 - ➔ izvedba 2019: Delo z uporabniki z disleksijo ter s slepoto in slabovidnostjo
 - ➔ izvedba 2021: Delo s starejšimi
 - ➔ izvedba 2021: Delo z uporabniki s posebnimi potrebami
 - ➔ izvedba 2023: Knjižnica in ljudje z oviranostmi
 - ➔ izvedba 2023: Knjižnica in starejši
 - ➔ izvedba 2023: Prilagojeno pripovedovanje in komuniciranje

3. Sposobnost prepoznavanja, spoštovanja in ustreznega odziva na raznolikost in kulturne razlike

- zaznana potreba 2011, 2018: Poznavanje, razumevanje in upoštevanje kulturne raznolikosti
 - ➔ izvedba 2023: Priseljence in priseljenci v knjižnici in knjigah

4. Zavedanje pomembnosti dosegljivosti svetovalca za bralca, ki išče pomoč pri branju in pripravljenost pomagati uporabniku

- zaznana potreba 2011, 2018: Vodenje referenčnega pogovora

5. Sposobnost nudenja pomoči bralcem za prepoznavanje in izražanje lastnih potreb, želja in interesov

- zaznana potreba 2011, 2018: Komunikacija z uporabniki (svetovanje pri izbiri gradiva, obvladovanje konfliktov, informiranje)
 - ➔ izvedba 2015, 2017: Učinkovito komuniciranje z uporabniki knjižnice
 - ➔ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje

➡ izvedba 2018: Kako uporabniki dobijo leposlovje zase?

6. Poznavanje vseh faz, lastnosti in ciljev za izvedbo učinkovitega referenčnega pogovora

- zaznana potreba 2011, 2018: Vodenje referenčnega pogovora

➡ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje

7. Sposobnost ustvarjanja sproščenega in pozitivnega vzdušja pri izvedbi referenčnega pogovora

- zaznana potreba: Komunikacijske spretnosti, 2018
- zaznana potreba 2011, 2018: Vodenje referenčnega pogovora

➡ izvedba 2015, 2017: Učinkovito komuniciranje z uporabniki knjižnice

8. Sposobnost učinkovite in jasne komunikacije z uporabniki, s poudarkom na prijaznosti, empatiji in asertivnosti

- zaznana potreba 2011, 2018: Učinkovita komunikacija in podajanje informacij uporabnikom

➡ izvedba 2015, 2017: Učinkovito komuniciranje z uporabniki knjižnice

9. Zmožnost prilagajanja sloga komunikacije glede na bralčeve potrebe in kontekst

- zaznana potreba 2011, 2018: Učinkovita komunikacija in podajanje informacij uporabnikom

➡ izvedba 2015, 2017: Učinkovito komuniciranje z uporabniki knjižnice

10. Sposobnost odziva na kontroverzna ali nepričakovana vprašanja na spreten način, brez sodbe in vrednotenja, ki pomaga bralcu pri izražanju želja

- zaznana potreba 2011, 2018: Učinkovita komunikacija in podajanje informacij uporabnikom
- zaznana potreba 2011, 2018: Vodenje referenčnega pogovora

➡ izvedba 2015, 2017: Učinkovito komuniciranje z uporabniki knjižnice

➡ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje

11. Sposobnost uporabe glasu, očesnega stika, gest in metod za aktiven in angažiran referenčni pogovor

- zaznana potreba 2011, 2018: Učinkovita komunikacija in podajanje informacij uporabnikom
- zaznana potreba 2011, 2018: Vodenje referenčnega pogovora

➡ izvedba 2015, 2017: Učinkovito komuniciranje z uporabniki knjižnice

12. Zmožnost postavljanja ustreznih vprašanj, ki pomagajo razjasniti bralčeve želje in potrebe (vključujoč vprašanja, ki odkrivajo česa si ne želi)

- zaznana potreba 2011, 2018: Vodenje referenčnega pogovora
- zaznana potreba 2011, 2018: prepoznavanje in razumevanje uporabnikovih potreb in zahtev
 - ➔ izvedba 2015, 2017: Učinkovito komuniciranje z uporabniki knjižnice
 - ➔ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje
 - ➔ izvedba 2018: Kako uporabniki dobijo leposlovje zase?

13. Sposobnost poslušanja: tako v začetni fazi referenčnega pogovora kot v vseh nadaljnjih fazah, ko pri bralcu preverjamo povratno informacijo

- zaznana potreba 2011, 2018: Vodenje referenčnega pogovora
 - ➔ izvedba 2015, 2017: Učinkovito komuniciranje z uporabniki knjižnice

14. Sposobnost prepoznavanja in razumevanja bralčevih potreb in interesov

- zaznana potreba 2011, 2018: prepoznavanje in razumevanje uporabnikovih potreb in zahtev
 - ➔ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje
 - ➔ izvedba 2018: Kako uporabniki dobijo leposlovje zase?
 - ➔ Izvedba 2023: Svetovanje za branje v splošni knjižnici – praksa, vprašanja, pomisleki

15. Sposobnost spoštovanja, pri čemer upoštevamo bralčeve preference in interese, tudi če se z njimi ne strinjamo

- zaznana potreba 2011, 2018: prepoznavanje in razumevanje uporabnikovih potreb in zahtev
- zaznana potreba 2011, 2018: Vodenje referenčnega pogovora

16. Prepoznavanje znanja, spretnosti in moči sodelavcev, ki lahko pomagajo pri odgovorih na vprašanja ter prepoznavanje situacije, kjer sodelavce prosimo za pomoč

- zaznana potreba 2011, 2018: Sposobnost za timsko delo
 - ➔ izvedba 2022: Delovne skupine in delo v timu – poti do uspešne knjižnice

17. Sposobnost vključitve bralca v proces in pri sprejemanju odločitev

- zaznana potreba 2011, 2018: Vodenje referenčnega pogovora

18. Dobro poznavanje vsebine knjižničnega gradiva

- zaznana potreba 2011, 2018: Poznavanje fondov knjižnice
- zaznana potreba 2011, 2018: Poznavanje vsebine knjižničnega gradiva (knjige, filmi)
 - ➡ izvedba 2017: Krepimo kognicijo, spomin in pozornost
 - ➡ izvedba 2021–2023: Predstavitev knjižnih programov za tekoče leto leto
 - ➡ izvedba 2023: Slovanski fokus: vzhodnoslovanske književnosti

19. Sposobnost uporabe različnih virov informacij o knjigah, kot so knjižni katalogi, baze podatkov ter drugi literarni viri

- zaznana potreba 2011, 2018: Poznavanje knjižnične zbirke in dostopa do le-te
- zaznana potreba 2011, 2018: Iskanje informacij v knjižničnem katalogu COBISS
 - ➡ izvedba 2015–2023: Strategije iskanja knjižnega gradiva
 - ➡ izvedba 2016–2019: Uporaba spleta in brskalnika

20. Sposobnost izbire in predstavitve več različnih knjig, ki bodo odgovarjale izraženim željam in potrebam bralca ter utemeljiti svojo izbiro

- zaznana potreba 2018: Razumevanje vsebinskega pomena knjig za bralce
- zaznana potreba 2011, 2018: Kako in kaj svetovanja uporabnikom pri izbiri literature
 - ➡ izvedba 2018: Kako uporabniki dobijo leposlovje zase?
 - ➡ izvedba 2023: Svetovanje za branje v splošni knjižnici – praksa, vprašanja, pomisleki

21. Sposobnost upravljanja s časom in zavestnega spremljanja referenčnega pogovora

- zaznana potreba 2011, 2018: Vodenje referenčnega pogovora
- zaznana potreba 2011, 2018: Sposobnost samoorganizacije (upravljanje z lastnim časom)
 - ➡ izvedba 2017: Upravljanje s stresom in časom

22. Uporaba samorefleksije, vključno z ozaveščenostjo o osebnih močeh in omejitvah

- zaznana potreba 2011, 2018: Vodenje referenčnega pogovora
 - ➡ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje

- ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevke
- ➔ izvedba 2023: Svetovanje za branje v splošni knjižnici – praksa, vprašanja, pomisleki

23. Znanje o tehnikah za spremljanje in evalvacijo uspešnosti referenčnega pogovora

- zaznana potreba 2011, 2018: Vodenje referenčnega pogovora

6.5 KOMPETENCE ZA POSREDNO SVETOVANJE ZA BRANJE

1. Znanje o oblikovanju in postavitvi za privlačno, izvirno in učinkovito razstavljanje knjig

- ➔ izvedba 2018: Kako pripraviti razstavo
- ➔ izvedba 2020: Kako pripravim razstavo, nadaljevalna delavnica
- ➔ izvedba 2022: Praktična priprava razstave v galerijskem prostoru

2. Zmožnost razvijanja in izvajanja marketinških strategij za promocijo gradiva

- zaznana potreba 2018: Sposobnost promocije knjižničnih storitev
- zaznana potreba 2011, 2018: Oblikovanje promocijskih gradiv (plakati, vabila)
 - ➔ izvedba 2015–2020: Oblikovanje tiskovin za knjižnico I, 2017–2020: Oblikovanje tiskovin za knjižnico II
 - ➔ izvedba 2021–2023: Grafično oblikovanje za promocijo dogodkov s programsko opremo Canva
- zaznana potreba 2011, 2018: Priprava besedil (za mesečnik, spletno stran)
 - ➔ izvedba 2015–2023: Publisher I, 2019: Publisher II

3. Sposobnost uporabe tehnologije in drugih pripomočkov

- zaznana potreba 2011, 2018: Delo z računalniškimi programi (COBISS, intranet, Microsoft Office ...)
 - ➔ izvedba 2014–2022: Word I, 2015–2022: Word II, 2014–2023: Excel I, 2014–2019: Excel II, 2014–2016: Powerpoint
- zaznana potreba 2011, 2018: Znanje za uporabo novih tehnologij
 - ➔ izvedba 2016–2019: Uporaba spleta in brskalnika
 - ➔ izvedba 2023: OneNote

4. Poznavanje delovanja in pravil posameznih družbenih omrežij, njihovih funkcij in ciljne publike

- zaznana potreba 2011, 2018: Uporaba socialnih omrežij
 - ➔ izvedba 2016: Promocija na družbenih omrežjih Facebook, Twitter, Pinterest, Facebook
 - ➔ izvedba 2016–2018: Uporaba Facebooka, začetna delavnica
 - ➔ izvedba 2018: Predstavitev in promocija knjižnic na družbenih omrežjih
 - ➔ izvedba 2023: TikTok izobraževanje

5. Sposobnost dela z vsebinami: sposobnost izdelave, oblikovanja, urejanja in objavljanja vizualnih vsebin, kot so slike, grafike, video posnetki

- zaznana potreba 2011, 2018: Znanje za uporabo novih tehnologij
 - ➔ izvedba 2014: Priprava virtualnih razstav
 - ➔ izvedba 2015–2023: Obdelava fotografij - Gimp, FastStone Viewer
 - ➔ izvedba 2018, 2023: Videoprodukcija
 - ➔ izvedba 2021–2023: Grafično oblikovanje za promocijo dogodkov s programsko opremo Canva
 - ➔ izvedba 2022: Računalniška animacija za spletne vsebine
 - ➔ izvedba 2023: TikTok izobraževanje

6. Sposobnost interakcije s sledilci preko komentarjev, zasebnih sporočil in drugih oblik komunikacije

- zaznana potreba 2011, 2018: Uporaba socialnih omrežij
- zaznana potreba 2011, 2018: Uporaba spletnih komunikacijskih orodij (forumi, blogi, komentarji)
 - ➔ izvedba 2016: Promocija na družbenih omrežjih Facebook, Twitter, Pinterest, Facebook
 - ➔ izvedba 2016–2018: Uporaba Facebooka, začetna delavnica
 - ➔ izvedba 2018: Predstavitev in promocija knjižnic na družbenih omrežjih
 - ➔ izvedba 2023: TikTok izobraževanje

7. Sposobnost sledenja trendom in novostim v digitalnem svetu ter prilagajanje dejavnosti na podlagi teh trendov

- zaznana potreba 2011: Znanje za uporabo novih tehnologij
 - ➡ izvedba 2018: Predstavitev in promocija knjižnic na družbenih omrežjih
 - ➡ izvedba 2023: TikTok izobraževanje

8. Sposobnost pisnega izražanja in posredovanja informacij o knjigi in znanje o pisanju anotacij (kreativno pisanje ter poznavanje slovničnih pravil in pravopisa)

- zaznana potreba 2011: Slovnična in pravopisna pravila za oblikovanje različnih besedil
 - ➡ izvedba 2014–2023: Sam svoj lektor I, 2015–2023: Sam svoj lektor II, 2017–2023 Sam svoj lektor III
 - ➡ izvedba 2023: Priprava pisnih objav

9. Sposobnost učinkovitega pisnega in ustnega komuniciranja z uporabniki, notranjimi in zunanjimi sodelavci

- zaznana potreba 2011: Komunikacija s sodelavci (izboljšanje medsebojnih odnosov, obvladovanje konfliktov)
- zaznana potreba 2011: Komunikacija z zunanjimi partnerji (založniki, podjetji, ustanovami, društvi)
- zaznana potreba 2018: Komunikacijske spretnosti
 - ➡ izvedba 2015, 2017: Učinkovito komuniciranje z uporabniki knjižnice
- zaznana potreba 2011, 2018: Poslovni bonton, poslovno oblačenje
 - ➡ izvedba 2019: Moda ali urejenost? Kaj o nas sporoča naša osebna podoba?
- zaznana potreba 2011, 2018: Sodelovanje s posamezniki in skupinami v lokalni skupnosti

10. Sposobnost timskega dela

- zaznana potreba 2011, 2018: Sposobnost za timsko delo
- zaznana potreba: Spretnosti za reševanje konfliktov
 - ➡ izvedba 2022: Delovne skupine in delo v timu – poti do uspešne knjižnice

11. Sposobnost načrtovanja in organiziranja z evalvacijo učinkovitosti dejavnosti in prilagajanje prakse na podlagi povratnih informacij

- zaznana potreba 2018: Vodenje projektov

- zaznana potreba 2011, 2018: Organizacijske sposobnosti
- zaznana potreba 2011, 2018: Veščine obvladovanja stresa
 - ➡ izvedba 2017: Upravljanje s stresom in časom
 - ➡ izvedba 2017: Uporabniška izkušnja pri načrtovanju storitev knjižnice: primer prireditve za odrasle v MKL
 - ➡ izvedba 2020: Kako pripravim prireditev oziroma dogodek za odrasle
 - ➡ izvedba 2021–2023: Organizacija velikega dogodka v knjižnici
 - ➡ izvedba 2021: Kako pripravim prireditev oziroma dogodek
 - ➡ izvedba 2022: Prireditvena dejavnost v splošni knjižnici

12. Sposobnost javnega nastopanja

- zaznana potreba 2011, 2018: Kako nagovoriti/motivirati skupino udeležencev oz. obiskovalcev
 - ➡ izvedba 2015, 2016: Povezovanje in vodenje prireditev v knjižnici I, 2016: Povezovanje in vodenje prireditev v knjižnici II
- zaznana potreba: Veščine javnega nastopanja, 2018
 - ➡ izvedba 2015: Retorika - moč izvedbe in karizme
 - ➡ izvedba 2019: Delavnica praktičnih veščin javnega nastopanja
 - ➡ izvedba 2020: Praktične veščine javnega nastopanja
 - ➡ izvedba 2020–2022: Priprava na javni nastop

13. Sposobnost razvijanja, organiziranja in izvedbe različnih bralnih akcij

- zaznana potreba 2011, 2018: Organizacijske sposobnosti
- Zaznana potreba 2018: Vodenje projektov

14. Sposobnost vodenja in moderiranja skupinskih razprav

- zaznana potreba 2011, 2018: Kako nagovoriti/motivirati skupino udeležencev oz. obiskovalcev
- zaznana potreba 2011, 2018: Vodenje skupine
 - ➡ izvedba 2015, 2016: Povezovanje in vodenje prireditev v knjižnici I, 2016: Povezovanje in vodenje prireditev v knjižnici II
 - ➡ izvedba 2015: Retorika - moč izvedbe in karizme

- ➔ izvedba 2022: Bralne skupine: priporočila za delovanje in usposabljanje za moderatorje
- ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevtke
- zaznana potreba 2018: Veščine javnega nastopanja
 - ➔ izvedba 2019: Delavnica praktičnih veščin javnega nastopanja
 - ➔ izvedba 2020: Praktične veščine javnega nastopanja

15. Sposobnost ustvarjanja varnega prostora za pogovor v bralnih skupinah

- zaznana potreba 2018: Znanja o medosebnih odnosih, za razumevanje in motiviranje posameznikov ter skupin
 - ➔ izvedba 2022: Bralne skupine: priporočila za delovanje in usposabljanje za moderatorje
 - ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevtke

16. Sposobnost uporabe empatije, in razumevanje, ko gre za bralne izkušnje posameznika

- zaznana potreba 2018: Znanja o medosebnih odnosih, za razumevanje in motiviranje posameznikov ter skupin
 - ➔ izvedba 2022: Bralne skupine: priporočila za delovanje in usposabljanje za moderatorje
 - ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevtke

17. Sposobnost odprtega in spoštljivega dialoga, ki spodbuja razpravo o različnih vidikih knjige

- zaznana potreba 2018: Znanja o medosebnih odnosih, za razumevanje in motiviranje posameznikov ter skupin
 - ➔ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje
 - ➔ izvedba 2022: Bralne skupine: priporočila za delovanje in usposabljanje za moderatorje
 - ➔ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevtke

18. Poznavanje osnovnih konceptov in pristopov v biblioterapiji ter ustrezna implementacija le-teh v bralne skupine

- ➡ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje
- ➡ izvedba 2022: Bralne skupine: priporočila za delovanje in usposabljanje za moderatorje
- ➡ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevke

19. Zmožnost ponujanja bralnih izzivov in predlogov za nadaljnje branje

- ➡ izvedba 2017–2023: (Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje
- ➡ izvedba 2022: Bralne skupine: priporočila za delovanje in usposabljanje za moderatorje
- ➡ izvedba 2021–2023: Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevke

7 RAZPRAVA

Prvi namen naše naloge je bil prepoznati vse kompetence, potrebne za svetovanje za branje, ter jih razvrstiti v smiselne kategorije. Ovira pri tem je bila, da za svetovanje za branje ni sprejetega modela, strukture, znotraj katere bi iskali potrebne kompetence. Čeprav je Smithov model (2001) dobra osnova za strukturo določanja kompetenc, bi bilo treba temeljiteje razmisliti predvsem o vsebini prvih treh kategorij (kompetence za razumevanje bralca, kompetence za razumevanje privlačnih elementov knjige in kompetence za razumevanje leposlovja). Glede na rezultate naše raziskave smo ugotovili, da je največji primanjkljaj na področju poznavanja bralcev, znanja o literaturi ter razumevanja privlačnih elementov knjige.

Na omenjeni primanjkljaj kaže že zaznavanje kompetenc, saj smo jih na omenjenih treh področjih identificirali skoraj za polovico manj kot na področju razumevanja procesa svetovanja ter pri posrednem svetovanju za branje. Za referenčni pogovor, ki je osnova razumevanja procesa svetovanja za branje, imamo namreč postavljene strokovne temelje, smernice v strateških dokumentih, izobraževanje na dodiplomskem študiju ter nabor strokovne literature. Referenčni pogovor je temelj pri posredovanju informacij, ki je po mnenju nekaterih v bibliotekarski stroki

uvrščena višje kot svetovanje za branje (Chelton, 2011; Crowley, 2014). Na tako postavljenih temeljih smo lažje identificirali potrebne kompetence.

Pri posrednem svetovanju za branje, pri katerem nagovarjamo širši krog ljudi, izpostavljamo kompetence, ki se nanašajo predvsem na različne dejavnosti, s katerimi posredno svetujemo. V tem primeru dejavnosti pokrivajo raznolika področja in so zato zastopane v večjem številu.

Pri postavljanju kompetenčnih modelov navadno sodeluje večja skupina ljudi, ki v daljšem časovnem obdobju oblikuje kompetenčni model. Pri kompetenčnem modelu za MKL je sodelovalo razširjeno vodstvo MKL pod vodstvom zunanjega svetovalnega podjetja. Na sedmih delavnicah so v obdobju enega leta oblikovali kompetenčni model (Resman in Šinko, 2013). Zato bi bilo smiselno dati naš model kompetenc za svetovanje za branje v pregled še drugim svetovalcem za branje ter drugim strokovnjakom, da bi ga po potrebi dopolnili in izpopolnili.

Naslednji namen naloge je bil ugotoviti, koliko so bile izražene potrebe po izobraževanju na področju svetovanja za branje. Natančno ugotavljanje izraženih potreb je bilo omejeno na analizo le dveh formalnih anket, niso pa bili vključeni drugi načini, na katere UC pridobiva informacije o potrebah po dodatnem izobraževanju. To so evalvacije izobraževanj, obravnave problemov in delovnih situacij na strokovnem kolegiju ter pobude zaposlenih, izražene vodjem posameznih služb ali neposredno UC (Resman in Šinko, 2013).

Naslednji izziv je bil, kako prepoznati izraženo potrebo kot pravo kompetenco, če je bila potreba preširoko opredeljena (npr. *kako in kaj pri svetovanju za branje ali učinkovita komunikacija*) ali če je bila izražena tako, da je le delno zajela identificirano kompetenco (npr. *razumevanje vsebinskega pomena knjig za bralce*, ki le delno zajema kompetenco *razumevanje, zakaj ljudje berejo, in kako različni interesi, potrebe in ozadja vplivajo na izbiro branja ter na razvijanje bralnega okusa*). V takem primeru lahko govorimo o delno izraženi potrebi.

Zanimivo je, da sta bili na področju kompetenc za razumevanje bralca v strukturirani anketi ugotavljanja potreb po izobraževanju navedeni le dve od trinajstih kompetenc. A če pogledamo rezultate, vidimo, da je bila izražena potreba še za osem drugih kompetenc, ker je leta 2018 ena

oseba uporabila v anketi možnost odgovora 'drugo' ter zapisala dve področji, ki se delno nanašata na preostalih osem kompetenc. Za tri kompetence ni bila izražena potreba.

Podobno velja za naslednji dve področji kompetenc, razumevanje privlačnih elementov knjige ter znanje o leposlovju. Pri prvi kategoriji je bila v strukturirani anketi navedena le ena kompetenca, za katero so se zaposleni opredelili, da jo potrebujejo. Nato pa je ponovno ena oseba z dvema področjema, s katerima je izrazila potrebo po izobraževanju, delno zajela šest od desetih kompetenc, tri so ostale nezaznane. Pri drugi kategoriji, na področju znanja o leposlovju, je šest kompetenc od enajstih ostalo nezaznanih, tri so bile navedene v anketi, tri pa delno izražene pri eni osebi. Po drugi strani pa je res, da je bila potreba po izobraževanju za svetovanje za branje izražena s široko zastavljeno vsebino, ki pokriva celotno področje. Rezultati nakazujejo, kako slabo je obravnavano področje svetovanja za branje, da tudi svetovalci sami ne znajo oziroma ne znamo izraziti potrebe po znanju, ki ga potrebujemo, in natančneje definirati specifičnih področij, ki jih zajema ta dejavnost.

Po pričakovanjih je bila izražena potreba po znanju na področju poznavanja postopka za svetovanje za branje pri 96 % anketiranih, kar potrjuje, da podrobneje poznamo specifične referenčnega pogovora, ki je pomemben del tudi strokovno boljše 'pozicionirane' dejavnosti posredovanja informacij. Podobno velja za posredno svetovanje za branje, pri katerem je bila izražena potreba po znanju za več kot polovico identificiranih kompetenc, za tretjino kompetenc je bila delno izražena, za dobro desetino pa neizražena.

Podoben rezultat bi pričakovali tudi pri ugotavljanju kompetenc, ki jih je UC zajel s svojimi izobraževanji, kar je bil zadnji cilj naše naloge. Vendar pa je na tem področju slika nekoliko drugačna. Na področju razumevanja bralca ni nobena kompetenca ostala neobravnavana, vendar pa je večina kompetenc le delno obravnavanih z dvema izobraževanjema. To sta *(Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje* ter *Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevke*. Obe izobraževanji se kontinuirano izvajata, prvo od leta 2017, drugo od leta 2021. Druga izobraževanja so se pojavila v katalogu izobraževanj le enkrat, v različnih letih.

Največ izobraževanj je namenjenih kompetencam za posredno svetovanje za branje, kar ni presenetljivo, saj zajema več različnih dejavnosti s področja vodenja, informacijsko-komunikacijske tehnologije, trženja in promocije idr.

Na drugem mestu je kategorija poznavanje literature, hkrati pa je to tudi kategorija, ki ima odstotkovno največ kompetenc, ki jih izobraževanja niso zajelai. Pri kompetencah za razumevanje privlačnih elementov knjig je bilo veliko več izobraževanj, kot bi predvidevali glede na izražene potrebe. V 40 % so navedene kompetence v celoti zajete in v 50 % delno zajete z izobraževanji. Tako dober rezultat je ponovno posledica izobraževanj *(Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje* in *Celoletno usposabljanje za voditelje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevtke* ter izobraževanja *Predstavitev knjižnih programov za tekoče leto*, ki je od leta 2021 kontinuirano.

Pri ugotavljanju zajetosti kompetenc z izobraževanji smo naleteli na težave, saj je bilo za določena izobraževanja težko oceniti, ali kompetenco dejansko zajemajo ali ne. Na voljo je bil opis izobraževanja v katalogih, ki smo jih pregledali, vendar pa se je izkazalo, da bi bila za natančno opredelitev potrebna udeležba na izobraževanjih in natančno določena metodologija za presojo. Za nekatere kompetence se je namreč izkazalo, da so zajete na izobraževanjih, ki smo se jih udeležili, a se tega ni dalo razbrati iz opisa v katalogu. V opisu izobraževanja *Predstavitev knjižnih programov za tekoče leto* je, denimo, le navedeno, da založniki predstavljajo knjige, ki jih je izdala njihova založba. V resnici pa je šlo za poglobljeno in kakovostno predstavitev razlogov za izdajo določenih knjig, knjig določenih žanrov, oblikovanje zbirk glede na trende v literaturi in želje bralcev. Ker so sodelovali priznani založniki, je bila poleg aktualnosti v ospredju tudi kakovost izdane literature.

Tako smo lahko npr. za izobraževanje *Zakaj beremo fikcijo – branje literature med teorijo evolucije in nevroznanostjo* (Šinko, 2020) le delno ugotovili, katere prepoznane kompetence zajema. Smiselno bi bilo tudi raziskati, kakšni so razlogi za to, da določena izobraževanja niso kontinuirana.

Prišli smo do zanimive ugotovitve, da bila kljub močno izraženi potrebi po znanju na področju razumevanja procesa svetovanja za branje, kar v glavnem zajema referenčni pogovor, ta zajeta z

izobraževanju le v dobri tretjini, slaba polovica je bila delo zajeta in petina ni bila zajeta. Ob podrobnejšem pregledu lahko ugotovimo primanjkljaj v izobraževanju na (širokem) področju učinkovitih komunikacijskih spretnosti.

Tema, mimo katere v tem času ne moremo, je umetna inteligenca. Nekatere knjižnice jo že uporabljajo kot orodje pri svetovanju za branje. Zanimivo bo videti, kako uspešna bo pri opravljanju tega dela, saj lahko takšno orodje uporabi samo znanje, ki mu ga preda človek. Kje črpa to znanje? Katere modele uporablja? Po kakšnih algoritmih povezuje knjige z bralci? Katere parametre uporablja? Kakšna vprašanja postavlja uporabnikom? Nas lahko kaj nauči? Ali je lahko to orodje le tako dobro, kot smo mi – kot stroka – dobri?

8 ZAKLJUČEK

Svetovanje za branje je ena izmed ključnih dejavnosti, s katerimi knjižnica izpolnjuje svojo vlogo. S to dejavnostjo uporabniku pomaga pridobiti boljše bralne izkušnje, spodbuja razvoj bralnih interesov, kritičnega mišljenja, bralne kulture in bralne pismenosti ter promovira pomen branja za osebni in družbeni razvoj. Kljub temu svetovanje za branje v bibliotekarski stroki ne uživa zadostnega ugleda, saj ni podprto z modelom, z neposrednimi smernicami v strateških dokumentih, s podiplomskim izobraževanjem ter s primernim naborom znanstvenih raziskav in strokovne literature, ki bi bila ustrezen strokovni temelj za implementacijo v praksi (Crowley, 2014; Dali, 2014; Smith, 2015).

Da bi prispevali k postavitvi strokovnih temeljev, smo odgovorili na prvo raziskovalno vprašanje in določili vse potrebne kompetence za svetovanje za branje. Izbrali smo Smithov model (2001) s 4 kategorijami, ki najbolje zajamejo vse ključne elemente, ter mu dodali še eno kategorijo, ki se nanaša na posredno svetovanje za branje. Ugotovili smo, da imamo največ težav pri ugotavljanju kompetenc za področja, ki so premalo raziskana in pomanjkljivo obravnavana v strokovni literaturi; gre za kategorije kompetenc za poznavanje privlačnih elementov knjige ter kompetenc za razumevanje bralca.

Na področju poznavanja bralcev bi bilo treba izvesti obsežnejšo raziskavo, ki bi nam dala jasnejši vpogled v različne tipe bralcev ter bi omogočila boljše razumevanje bralcev. V praksi se izkaže, da

se pri ocenjevanju, kakšna knjiga bi ustrezala uporabniku, ki ga imamo pred sabo, največkrat zanašamo na intuicijo (Vurnik Škrabec, 2023). Uporabniki sami včasih ne znajo izraziti svoje potrebe, navodilo 'eno podobno kot' pa za vsakogar pomeni nekaj popolnoma drugega. Čeprav gre razmislek o razpoloženju, ki si ga bralec želi, kot predlagata Sheldrick Ross in Chelton (2001), v pravo smer, pa je to le začetek tipanja v še neraziskano in težko ulovljivo področje. Saricks (2005) predlaga, da se bralcu približamo s postavljanjem pravih vprašanj, ki se nanašajo na kontekst knjige, smiselno pa bi se bilo naučiti postavljati vprašanja, ki se nanašajo na kontekst bralca (Dali, 2014). Potrebno bi bilo povezovanje splošnih knjižnic s strokovnjaki s področja bibliotekarstva na raziskovalni ravni ter interdisciplinarno sodelovanje s strokovnjaki s področja psihologije. Nato bi bilo treba temeljito razmisliti o vrsti, vsebini in obsegu raziskave, da bi dobili vpogled v značilnosti in strukturo različnih skupin bralcev ter bi se naučili bralca *prebrati*, ne zgolj intuitivno, ampak na podlagi empirično zasnovanih strokovnih smernic.

MKL je ustanovila UC in ta se je učinkovito lotil sistematičnega strokovnega izpopolnjevanja zaposlenih, s čimer si je pridobil status kompetenčnega centra za stalno strokovno izobraževanje. Ugotovili smo, da MKL pri ugotavljanju potreb po izobraževanju med svojimi zaposlenimi zazna potrebo po izobraževanju na področju svetovanja za branje, ki je izražena neposredno. Za bolj specifično izražene kompetence pa se je izkazalo, da so najbolj zaznane na področjih, o katerih imamo na splošno bibliotekarji več znanja. Tako so zaposleni bolj podrobno izrazili potrebo po znanju na področju posrednega svetovanja za branje ter na področju referenčnega pogovora, medtem ko je bila potreba na področju razumevanja bralca ter razumevanja privlačnih elementov knjige slabše izražena.

UC MKL je s svojimi katalogi izobraževanj odgovoril na potrebe po dodatnem izobraževanju predvsem na področju posrednega svetovanja za branje, ki zajema raznolika področja in različne dejavnosti. Pričakovano slabši so rezultati glede izobraževanj UC na področju razumevanja bralca in razumevanja privlačnih elementov knjige, izobraževanja pa so vseeno presegla izraženo potrebo po teh znanjih. Predvidevamo lahko, da je UC upošteval bodisi druge kanale, po katerih zaznava potrebe, bodisi svoj kompetenčni model. Nekoliko bolj uspešen je bil UC pri zagotavljanju izobraževanj s področja poznavanja literature.

UC bi moral več izobraževanj nameniti področju komunikacije. Čeprav je bila potreba na tem področju precej jasno izražena na več ravneh, pa UC za zdaj ni uspelo zagotoviti kontinuiranega izobraževanja, ki bi zadostno odgovorilo na zaznano potrebo.

UC razmeroma dobro zajema kompetence za svetovanje za branje predvsem s tremi izobraževanji: *(Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje, Celoletno usposabljanje za vodje bralnih skupin pod vodstvom psihoterapevtke ter Predstavitev knjižnih programov za tekoče leto*. Pa vendar ta izobraževanja ne zajamejo v celoti kompetenc, ki so potrebne za učinkovito svetovanje za branje. Da bi lahko zaposleni svetovalci za branje UC izrazili potrebo po znanju in bi UC nato uvrstil izobraževanje v svoj program, bi bilo svetovanje za branje treba začeti obravnavati strokovno. Izvajati in objavljati bi bilo treba ustrezne raziskave, pripravljati strokovne članke ter uvrstiti predmet svetovanje za branje v dodiplomski študij. Ta naloga je korak na poti v opisano smer.

Nekaterih kompetenc se ne da pridobiti z izobraževanjem, ki bi ga lahko UC ponudil v katalogu. Mednje spada razvijanje bralne kulture, ki mora biti sistemsko organizirano in ga mora spodbujati vodstvo (Ontario Public Library Association, 2018b). Ker smo v MKL (Knjižnici Otona Župančiča) spoznali to potrebo, smo se svetovalci za branje z odobritvijo in sodelovanjem vodje odločili organizirati mesečna srečanja, na katerih se pogovorimo, kaj smo prebrali. Poleg tega si vsakokrat izberemo po en naslov in pri tem upoštevamo najrazličnejše žanre in teme, od najbolj trivialnih, do zahtevnejše literature. Naš cilj je, kot svetuje Saricks (2005), da se naučimo *pripovedovati* o knjigah, prepoznavati privlačne elemente knjige, ugotavljati, bralne potrebe katerih potencialnih bralcev bi knjiga zadovoljila. Prizadevamo si preseči notranjo željo, ki gre od nas (našega okusa in zaznavanja) k bralcu, in jo nadomestiti z modelom *od bralca h knjigi*.

Naslednje področje, ki ga prav tako ne moremo uvrstiti v katalog UC, je mentorstvo pri svetovanju za branje. Največ se namreč lahko naučimo s prakso. Začnemo z načrtnim spremljanjem in opazovanjem izkušenih svetovalcev za branje (mentorjev), nato pa pod mentorjevim vodstvom sami začnemo svetovati za branje ter prisluhnemo konstruktivnim napotkom za v prihodnje (Saricks, 2005).

Če želimo, da se svetovanje za branje prizna kot pomembna dejavnost v bibliotekarski stroki, je smiselno, da se pridružimo različnim delovnim skupinam, bibliotekarskim združenjem in raziskovalcem ter sodelujemo pri postavitvi modela za svetovanje za branje. Ta naj bi zajemal vse potrebne elemente – elemente knjige, elemente bralca ter elemente procesa. Tako bomo lahko bolj opolnomočeni uresničevali Ranganathanova zakona bibliotekarstva: *vsakemu bralcu njegovo knjigo* in *vsaki knjigi njenega bralca*.

9 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

- ALA's Core Competences of Librarianship. (2009). American Library Association.
<https://www.ala.org/educationcareers/sites/ala.org/educationcareers/files/content/careers/corecomp/corecompetences/finalcorecompstat09.pdf>
- Appleyard, J. A. (1994). *Becoming a reader*. Cambridge University Press.
- BibSiSt – statistični podatki o knjižnicah. (b. d.). Narodna in univerzitetna knjižnica.
<https://bibsist.nuk.uni-lj.si/statisticnipodatki-o-knjiznicah>
- Bronstein, J. in Nebenzahl, O. (2020). Developing scales for identifying and classifying library and information science skills and competencies: an Israeli perspective. *Journal of Librarianship and Information Science*, 52(1), 161–168.
- Chelton, M.K. (2011). Readers' advisory work. V K. A. Cassell in U. Hiremath (ur.), *Reference and information services in the 21st century: an introduction* (str. 293–305). Facet Publishing.
- Crowley, B. (2014). Time to rethink readers' advisory education? *Public Libraries*, 53(4), 37–43.
- Dali, K. (2014). From book appeal to reading appeal: redefining the concept of appeal in readers' advisory. *Library Quarterly: Information, Community, Policy*, 84(1), 22–48.
<https://www.jstor.org/stable/10.1086/674034?seq=1>
- Dobrič, E. (2020). *Svetovanje za branje: predlog modela storitve svetovanja za prostočasno branje odraslih za leposlovni oddelek Knjižnice Otona Župančiča* [Magistrsko delo]. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
<https://repozitorij.unilj.si/IzpisGradiva.php?id=117378&lang=slv>

Guidelines for behavioral performance of reference and information service providers. (2013).

American Library Association, Reference and User Services Association.

<https://www.ala.org/rusa/resources/guidelines/guidelinesbehavioral>

IFLA Public Library Service Guidelines. (2010). International Federation and Library

Associations and Institutions. <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/988/2/ifla-publication-series-147.pdf>

Klemen, A. (ur.). 2021. *Knjižnica, srce mesta: zelena knjižnica*. Mestna knjižnica Ljubljana.

https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/08/2021_zbornik_Knjiznica-srce-mesta.pdf

Klemen, A. in Resman S. (ur.). (2014). *Knjižnica, srce mesta: vrednotenje književnosti za potrebe knjižnic*. Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/08/2014_zbornik_Knjiznica-srce-mesta.pdf

Lesar, M. (ur.). (2017). *Izobraževanje za knjižničarje slovenskih knjižnic in druge strokovne javnosti: katalog izobraževanj 2017*. Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/08/Katalog_Ucnega_centra_MKL_2017.pdf

Lesar, M. (ur.). (2019). *Izobraževanje za knjižničarje slovenskih knjižnic in druge strokovne javnosti: katalog izobraževanj 2019*. Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/08/Katalog_Ucnega_centra_MKL_2019.pdf

Lesar, M. (ur.). (2022). *Izobraževanje za knjižničarje slovenskih knjižnic in druge strokovne javnosti: katalog izobraževanj 2022*. Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2022/01/katalog_ucnega_centra_MKL_2022.pdf

Majcen, M. (2009). *Management kompetenc*. GV založba.

Mestna knjižnica Ljubljana (b. d.). *Informacije javnega značaja: opis delovnega področja javnega zavoda*. <https://www.mklj.si/informacije-javnega-znacaja/>

Mestna knjižnica Ljubljana. (16. 4. 2013). *April v MKL 2013: Mestna knjižnica Ljubljana inovativno za vas*. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/08/2013_April_v_MKL.pdf

Mestna knjižnica Ljubljana. (15. 4. 2015). *April v MKL 2015: Mestna knjižnica Ljubljana inovativno za vas*. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/08/2015_April_v_MKL.pdf

- Mestna knjižnica Ljubljana. (19. 4. 2017). *April v MKL 2017: Mestna knjižnica Ljubljana inovativno za vas*. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/08/2017_April_v_MKL.pdf
- Mestna knjižnica Ljubljana. (10. 4. 2019). *April v MKL 2019: Mestna knjižnica Ljubljana inovativno za vas*. . https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/08/2019_April_v_MKL.pdf
- Mestna knjižnica Ljubljana. (2021). *Pravilnik o notranji organizaciji in sistematizaciji delovnih mest Mestne knjižnice Ljubljana*. <https://intranet.mklj.si/dokumenti/interni-pravilniki-in-sklepi/#1598965573170-b276fcae-494e>
- Mestna knjižnica Ljubljana. (2023). *Letno poročilo MKL 2022*. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2023/03/LETNO_POROCILO_MKL_2022.pdf
- Mlakar Črnič, I. (ur.).(2018). *Knjižnica, srce mesta: ob 70. letnici pionirske in mladinskega knjižničarstva*. Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/08/2018_zbornik_Knjiznica-srce-mesta.pdf
- Ontario Public Library Association. (2018a). *Reader service skills*. <https://accessola.com/wpcontent/uploads/2020/10/2018-RA-Core-Competencies-Reader-Service-Skills.pdf>
- Ontario Public Library Association. (2018b). *Readers' advisory core competencies*. https://accessola.com/wp-content/uploads/2020/10/2018-RACore_competencies_overview.pdf
- Oodi's artificial intelligence app Obotti finds reading material for customers. (17. 6. 2021). *Helsinki Times*. <https://www.helsinkitimes.fi/themes/themes/science-and-technology/19426-oodi-s-artificial-intelligence-app-obotti-finds-reading-material-for-customers.html>
- Pezdirc, M. S. (ur.). (2005). *Kompetence v kadrovski praksi*. GV Izobraževanje.
- Pirjevec, A. (1940). *Knjižnice in knjižničarsko delo*. Družba sv. Mohorja.
- Pristolič, T. (ur.). (2016). *Knjižnica srce mesta: naši potenciali in motivacija*. Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/08/2016_zbornik_Knjiznica-srce-mesta.pdf

- Professional competencies for reference and user service librarians.* (2017). American Library Association, Reference and User Services Association.
<https://www.ala.org/rusa/resources/guidelines/professional>
- Prvostopenjski univerzitetni študijski program bibliotekarstvo in informatika Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani: študijsko leto 2022/23: predstavitevni zbornik.* (b. d.). Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. https://www.ff.uni-lj.si/sites/default/files/documents/1_Bibliotekarstvo%20in%20informatika_2022-23.pdf
- Resman, S. in Šinko, S. (2013). *Model stalnega strokovnega izpopolnjevanja zaposlenih v MKL.* Mestna knjižnica Ljubljana.
https://www.mklj.si/wpcontent/uploads/2021/04/Model_stalnega_strokovnega_izpopolnjevanja_zaposlenih_v_MKL.pdf
- Saricks, J. G. (2005). *Readers' advisory service in the public library.* American Library Association.
- Shearer, D. K. in Burgin, R (ur.). (2001). *The reader's advisor's companion.* Libraries Unlimited
- Sheldrick Ross, C. in Chelton, M. K. (2001). Reader's advisory: matching mood and material. *Library Journal*, 126(2), 52–55.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika* (2., dopolnjena in prenovljena izd.). (2014). Založba ZRC, Znanstvenoraziskovalni center SAZU. www.fran.si
- Smith, D. (2000). Talking with readers: a competency based approach to readers' advisory service. *Reference & User Services Quarterly*, 40(2), 135–142.
https://www.researchgate.net/publication/254173562_Talking_with_Readers_A_Competency_Based_Approach_to_Readers%27_Advisory_Service
- Smith, D. (2001). Reinventing readers advisory. V K.D. Shearer in R. Burgin (ur.), *The Readers Advisory Companion* (str. 59–76). Libraries Unlimited.
- Smith, D. (2015). Readers' advisory the who, the how, and the why. *Reference & User Services Quarterly*, 54(4), 11–16.
<https://www.ebscohost.com/uploads/novelist/pdf/ReadersAdvisoryTheWhoTheHowTheWhy.pdf>
- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice: (za obdobje 2018-2028).* (2019). Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

- Šinko, S. (2012). *Analiza ankete o ugotavljanju potreb po izobraževanju zaposlenih v MKL*. Mestna knjižnica Ljubljana. https://intranet.mklj.si/mdocs-posts/analiza-anketazaposleni_mkl_2012_sinko/
- Šinko, S. (ur.). (2014). *Izobraževanje za knjižničarje slovenskih knjižnic in druge strokovne javnosti: katalog izobraževanj 2014*. Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/08/Katalog_Ucnega_centra_MKL_2014.pdf
- Šinko, S. (ur.). (2015). *Izobraževanje za knjižničarje slovenskih knjižnic in druge strokovne javnosti: katalog izobraževanj 2015*. Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/08/Katalog_Ucnega_centra_MKL_2015.pdf
- Šinko, S. (ur.). (2016). *Izobraževanje za knjižničarje slovenskih knjižnic in druge strokovne javnosti: katalog izobraževanj 2016*. Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/08/Katalog_Ucnega_centra_MKL_2016.pdf
- Šinko, S. (ur.). (2018). *Izobraževanje za knjižničarje slovenskih knjižnic in druge strokovne javnosti: katalog izobraževanj 2018*. Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/08/Katalog_Ucnega_centra_MKL_2018.pdf
- Šinko, S. (2019). *Ugotavljanje potreb po izobraževanju zaposlenih v Mestni knjižnici Ljubljana: analiza ankete*. Mestna knjižnica Ljubljana. https://intranet.mklj.si/mdocsposts/analiza_ankete_izobrazevanje_zaposlenih_mkl_2019/
- Šinko, S. (ur.). (2020). *Izobraževanje za knjižničarje slovenskih knjižnic in druge strokovne javnosti: katalog izobraževanj 2020*. Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/08/Katalog_Ucnega_centra_MKL_2020.pdf
- Šinko, S. (2021). Kompetence zaposlenih v knjižnici za delo z uporabniki. *Knjižnica*, 65(3-4), 49–95.
- Šinko, S. in Lesar, M. (ur.). (2021). *Izobraževanje za knjižničarje slovenskih knjižnic in druge strokovne javnosti: katalog izobraževanj 2021*. Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/09/Katalog_Ucnega_centra_MKL_2021.pdf
- Šinko, S. in Lesar, M. (ur.). (2023). *Izobraževanje za knjižničarje slovenskih knjižnic in druge strokovne javnosti: katalog izobraževanj 2023*. Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2023/01/Katalog_Ucnega_centra_MKL_2023.pdf

- Špoljar, M. (2003). *Biblioterapija v splošni knjižnici* [Magistrsko delo]. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- Špoljar, M. (2018). *Kakovost informacij in pomoči v Mestni knjižnici Ljubljana: analiza ankete*. Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/04/O_kakovosti_informacij_in_pomoci_v_Mestni_knjiznici_Ljubljana-POROCILO_ZA_OBJAVO_01.pdf
- Špoljar, M. (2022). *(Ne)formalna biblioterapija in svetovanje za branje* [Predstavitev PPT]. <https://intranet.mklj.si/izobrazevanje/ucna-gradiva/#1593436797340-5a5fd8e4-85f2>
- Trobec, V. in Lesar, M. (2022). *April v MKL 2022: Mestna knjižnica Ljubljana inovativno za vas*. Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2022/03/zbornik_April-v-MKL_2022.pdf
- Uredba o osnovnih storitvah knjižnice (2003). *Uradni list RS*, št. 29/2003, 162/2022.
- Van Fleet, C. (2008). Education for readers advisory service in library and information science programs challenges and opportunities. *Reference & User Services Quarterly*, 47(3), 224–229. <https://www.jstor.org/stable/20864888?se>
- Vilar, P. (2017). *Proaktivna splošna knjižnica za bralno pismenost in bralno kulturo*. Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Vilar, P. in Merčun Kariž, T. (2021). *Potrebne kompetence bibliotekarjev danes in v prihodnosti: povzetek ugotovitev raziskave*. [Predstavitev PPT]. https://iris.nuk.unilj.si/media/legacy_files/Polona/Novosti/2021/Potrebne_kompetence_bibliotekarjev.pdf
- Vurnik Škrabec, V. (2022). Bralne skupine: priporočila za delovanje in usposabljanje za moderatorje. V V. Trobec in M. Lesar (ur.), *April v MKL 2022: Mestna knjižnica Ljubljana inovativno za vas* (str. 3). Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2022/03/zbornik_April-v-MKL_2022.pdf
- Vurnik Škrabec, V. (2023). Svetovanje za branje v splošni knjižnici: praksa, vprašanja, pomisleki. V S. Šinko in M. Lesar (ur.), *Izobraževanje za knjižničarje slovenskih knjižnic in druge strokovne javnosti: katalog izobraževanj 2023* (str. 14–15). Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2023/01/Katalog_Ucnega_centra_MKL_2023.pdf